

DHK - Geografija

III

B 21

GEOGR. OBZORNIK

/1981 1

UNIVERZA V LJUBLJANI - FF

91

49098200104, 3/4

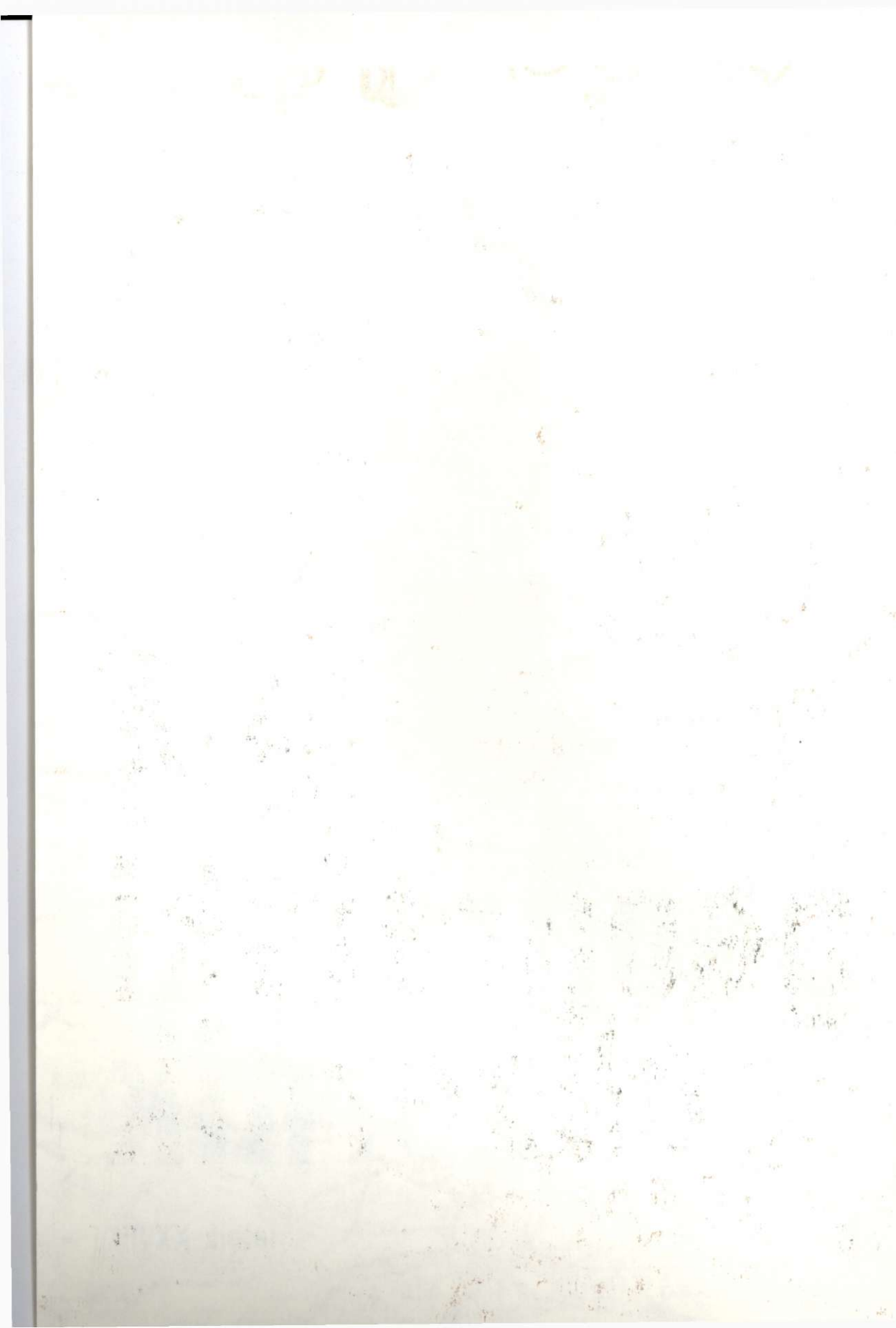
COBISS

3.4 geografski obzornik

leto 1981

letnik XXVIII.

geografski obzornik

časopis za geografsko vzgojo in izobrazbo

VSEBINA

POZDRAV PREDSEDNIKA SKUPŠČINE OBČINE KRANJ	3
Marija Košak: ZNAČAJ PRENOVE UČNIH NAČRTOV ZA ZEMLJEPIŠ V OSNOVNI ŠOLI	5
Mira Verbič: GEOGRAFIJA V PROGRAMIH SRED- NJEGA USMERJENEGA IZOBRAŽEVANJA V SR SLOVENIJI	10
Nevenka Cigler: UGOTOVITVE PRVIH SPREMLJAV POUKA GEOGRAFIJE V SVIO NA GORENJSKEM	16
Slavko Brinovec: VLOGA IN POLOŽAJ GEOGRAFIJE PRI NARA VOSLOVNIH DEJAVNOSTIH	29
Janez Godnov: REALIZACIJA UČNEGA NAČRTA GEOGRAFIJE V SVIO S POMOČJO DIDAKTIČNEGA KOMPLETA	35
Mara Črnič: PREDNOST ENOTNEGA PROGRAMA EKSKURZIJ	41
Vili Kos: ŠOLSKE ZEMLJEVID SLOVENIJE	46
Tatjana Ferjan: GEOGRAFIJA IN UČENCI NA PRE- HODU IZ OSNOVNE ŠOLE V USMERJENO IZOBRA- ŽEVANJE	48
Stanko Buser: GEOLOGIJA V SREDNJEM USMER- JENEM IZOBRAŽEVANJU	54
ZAPISNIK 12. ZBOROVANJA SLOVENSKEH GEOGRA- FOV V KRANJU IN NA BLEDU OD 15. do 17.10.1981	58
SKLEPI 12. ZBOROVANJA SLOVENSKEH GEOGRAFOV V KRANJU IN NA BLEDU 15. do 17.10.1981	63
Z OBČNEGA ZBORA GEOGRAFSKEGA DRUŠTVA SLOVENIJE	65
SEZNAM UDELEŽENCEV 12. ZBOROVANJA SLOVEN- SKIH GEOGRAFOV V KRANJU IN NA BLEDU 15. do 17.10.1981	68

Geografski obzornik, časopis za geografsko vzgojo in izobrazbo. Izhaja štirikrat letno. Izdaja Geografsko društvo Slovenije, Sekcija za pouk geografije. Uredniški odbor: mag. Slavko Brinovec, Marija Košak, Dragica Novak, Ludvik Olas, dr. Mirko Pak, mag. Dušan Plut, Mira Verbič. Glavni urednik mag. Slavko Brinovec, 64000 Kranj, Mlaka rjeva 2B, Upravnik Cita Marjetič. Za člane GDS je letna naročnina 40 dinarjev, za nečlane in ustanove 50 dinarjev. Naročajte in plačajte na slo: Geografski obzornik, 61000 Ljubljana, Aškerčeva 12, št. tek. rač: 50100-678-44109. Za vsebino člankov so odgovorni avtorji sami. GO izhaja s finančno pomočjo Izobraževalne skupnosti Slovenije. Tisk: Tiskarna Inštituta za plj.bolezni in tbc Golnik

2

THE UNIVERSITY OF SHEFFIELD

3

1970

10

ovarice in tovariši^x

Dovolite, da vas pred pričetkom vašega zborovanja v imenu skupščine gorenjskih občin in skupščine občine Kranj najiskrenejše pozdravim, zaželim prijetno bivanje in čim bolj plodovito in ustvarjalno delo na 12. zboru slovenskih geografov v Kranju in na Bledu.

Izražam zadovoljstvo, da ste za zborovanje izbrali Gorenjsko - kar pomeni, kot je že vaša ustaljena praksa, tudi poglobitev, proučitev nekaterih problemov tega območja iz zornih kotov vaše stroke in s tem tudi obogatitev spoznanj o Gorenjski, kar je nedvomno izrednega pomena za ta trenutek in za kasneje.

Po pregledu tem, ki so že objavljene v zborniku - kar sem seveda opravil nepoglobljeno - je vendar mogoče trditi:

- da so za mnoga področja opravljene zelo koristne in praktično uporabljive primerjave, opozorila, dognanja in tudi predlogi;
- da opravljene raziskave omogočajo razvoj prednostnih panog tam, kjer so za to najugodnejši pogoji;
- da so se avtorji zelo resno poglobili v probleme Gorenjske in s tem potrdili družbeno koristnost geografije kot vede, ki tako izpričuje, kako se poravnava obveznost do svojega naroda ali prebivalcev. Tudi to ni tako pogost pojav v drugih vedah in strokah, kar je zato vredno še večje pohvale;
- da znanstven pristop avtorjev omogoča uporabniku pregled nad številno literaturo, ki je bila dosedaj pri posameznih problemih napisana - kar je prav tako izredno koristno.

^x Stane Božič, predsednik skupščine občine Kranj

Zaradi vsega navedenega sem prepričan, da bodo načrtovalci bodočega razvoja na Gorenjskem radi posegali po gradivu. Morda bo tak način dal pobudo, da tudi druge stroke obdelajo vprašanja in probleme Gorenjske.

Ob pripravah na to zborovanje so se organizatorji posvetovali z različnimi interesnimi skupnostmi. DPO v organih občinskih uprav, se dogovorili za teme, kar je dobra praksa in bi bilo koristno, da bi se stiki nadaljevali.

Nedvomno je zelo pomembno, da ste na zborovanju precej tem posvetili tudi solski geografiji, kar je pomembno sedaj, ko je potrebno postaviti temelje in izoblikovati prakso za usmerjeno izobraževanje.

Nedvomno je Gorenjska oz. območja 5 občin primer, kjer razmeroma dosledno teče proces policentričnega razvoja - četudi spremljan z občasnimi problemi in morda vse rešitve še niso dovolj racionalno proučene - čeprav so bile sprejete ob spoštovanju pravic o odločitvah organov družbenopolitičnih skupnosti občin na Gorenjskem. Prav zaradi bodočega razvoja je zato izredno koristno vedeti za raziskave, ki naj bi jih organi, ki o tem odločajo, tudi poznali.

V prispevkih sem razbral tudi razmišljanja o obsegu pojma Gorenjske kot regije - kar se nam včasih pojavlja tudi v postopkih družbenega planiranja. Gotovo pa zožitev proučenih pojavov le na 5 gorenjskih občin ne more pomeniti monopola le-teh, saj so številni pojavi, ki nastajajo na tem območju, še kako pomembni tudi za DPS na vzhodu ali jugu in je zato ta spoznanja potrebno posredovati tudi v DPS Kamnik, Domžale, Ljubljana-Siška, od koder so tu di današnji udeleženci.

Želim vam uspešno delo in da se ob naslednjem zborovanju zopet srečamo.

ZNAČAJ PRENOVE UČNIH NAČRTOV ZA ZEMLJEPIS V OSNOVNI SOLI

Marija Košak^x

Spremembe, ki jih prinaša usmerjeno izobraževanje, terjajo zaradi nujnih vertikalnih vezi popravke, dopolnila, prenovo predmetnikov in učnih načrtov za osnovno šolo. Pri tem ne gre za nekaj nasprotnega z dosedanjimi izhodišči, temveč za dograjevanje in bogatenje nakazanega že ob reformi osnovne šole. Predvsem gre za odpiranje šole svojemu družbenemu okolju in za upoštevanje pomembne naloge, ki jo mora opraviti osnovna šola pri pripravi učencev za prehod v usmerjeno izobraževanje in delo. Zaradi materialnih možnosti naše šole ne sme sprememba povečevati učnih vsebin. Za kvalitetno vzgojnoizobraževalno delo pa moramo poiskati poti, da zagotovimo slehernemu uspešno obvladanje tistih spoznanj, ki so osnova nadaljnjemu geografskemu izobraževanju in razumevanju okolja, katerega sestavni del je tudi učenec sam. Zato učni načrti za zemljepis za obvezni program ohranjajo enak izbor in razporeditev učne snovi po razredih. Analiza dosedanjih učnih načrtov, učbenikov in drugih didaktičnih pripomočkov je pokazala, kaj in koliko lahko izločimo glede na nove pogoje dela, ne da bi pri tem trpelo geografsko izobraževanje. Predvsem gre za tiste teme, ki ne predstavljajo bistvenih osnov za spoznavanje in razumevanje drugih, v učnem načrtu vključenih vsebin. Na račun zmanjšanega obsega snovi naj bi bila dosežena večja kvaliteta. Uresničevanje te zamisli mora vsekakor pomeniti razvijanje zavestnega odnosa do predmeta in bogatenje geografskega znanja. Za dosego tega pa je med pogoji posebno poudarjena zahteva po aktivizaciji učencev v vzgojnoizobraževalnem procesu. To terja tudi spremenjen položaj učencev, ki s pomočjo učitelja, neposrednega opazovanja in literature iščejo rešitve nakazanih problemov. Res je, da v

^x Dipl. geograf, prof. višje šole, Pedagoška akademija, 61000 Ljubljana, Stari trg 4, glej izvleček na koncu Obzornika

praksi vedno znova ugotavljamo, kako aktivne oblike učenja zahtevajo več časa. Ugotavljamo pa tudi, da preobsežne in pretežno verbalno posredovane vsebine, geografski pojmi in dejstva ne zapuščajo trajnih posledic, saj so zaradi naglice neutrjeni in malo uporabljeni v dialektičnem povezovanju. Pri sestavljanju učnih načrtov pa tudi pri pouku imajo učitelji geografije vedno občutek, da bi učenci morali zvedeti več o določeni pokrajini, saj je v sleherni toliko zanimivega, lepega. Dejansko bi šele podrobnejša obravnava dala njeno pravo podobo. Vendar samo pasivno poslušanje se tako pestrega opisa je premalo, da bi bil tak pouk geografije v skladu z družbenimi vzgojnimi smotri. In če upoštevamo, da je v učnih načrtih izbrana učna snov namenjena vsem učencem ne glede na interes in je grajena na predznanju geografskih pojmov, pojavov in dejstev, spoznanjih pri SD, razvojni stopnji učencev in materialnim pogojem, ki jih imamo na razpolago za izvajanje programa, spoznamo, da ni mogoča prevelika razsežnost. Tako se moramo omejiti na tiste osnove, ki omogočajo pridobivanje spoznanj, razširjanju in poglobljanju že pridobljenega v šoli in s samoizobraževanjem.

Kako to doseči, so napotki v pojasnilih, ki sledijo sleherni učni temi. Tu so operativno opredeljene naloge učitelja in učenca ter opozorila na možnosti uspešnega pridobivanja novih znanj.

Pomembna novost v učnih načrtih je izbor tem za dodatni pouk, namenjen učencem z nadpovprečnimi sposobnostmi in zavzetostjo za poglobljeno spoznavanje značilnosti v določenih regijah in na zemeljskem površju sploh. Sedaj se prvič pojavlja oblika zunanje (fleksibilne) diferenciacije, ki naj zadosti potrebam bolj zainteresiranih učencev za določen predmet. S tem se odpirajo nove možnosti za obravnavo nekoliko razširjenih učnih vsebin. Sugestije za diferenciacijo in individualizacijo pri pouku, s čimer bi rešili problem različnih želja in sposobnosti, niso nikakršna

novost, vendar smo le redko zasledili realizacijo teh. Ob obilici učne snovi in številčnosti učencev v razredih ni bilo mogoče upoštevati razlik. Učenci s posebnim interesom za zemljepis oziroma izbrano problematiko pri njem, so se zatekali v zemljepisni krožek, seveda, če je ta sploh bil na šoli. Pri svetovanju za vključevanje v dodatni pouk, ki potem pomeni obveznost za izbrane učence, mora sodelovati več tistih, ki poznajo učenca in ki vedo za smotre predmeta. Zato ni bila tako enostavna opredelitev za učne vsebine, ki naj bi pritegnile pozornost učencev. Pri tem je bila izredno pomembna pomoč učiteljev praktikov, ki so v razgovorih z učenci ugotovili izhodišča za izbor učnih vsebin. Zavedati se moramo, da je obiskovanje dodatnega pouka predvideno kontinuirano več let. Če pa pri tem učenec ne bo našel zadovoljitve svojih pričakovanj in hotenj, se bo lahko preusmeril v drug predmet. Zato ne bo vseeno, kako bodo učitelji realizirali ta program. Za izbrane vsebine je še kako pomembna pestra izbira didaktično primernih učnih pripomočkov, nujno je potrebna usmeritev v ustvarjalno in čim bolj samostojno delo. Statična učna ura, uokvirjena vedno v isti prostor, z enakimi pristopi kot pri pouku s celim razredom, kmalu ne bo zadoščala zahtevnejšim učencem. Individualne razlike bodo se bolj opazne in bodo nujna odstopanja od običajnih, ustaljenih oblik in metod pouka.

Popolna novost v naših učnih načrtih so izbirne vsebine, ki usmerjajo učence v spoznavanje domače regije. Ta bo morala biti marsikdaj osnova za razumevanje določenih naravnogeografskih značilnosti in za družbeno dogajanja v Jugoslaviji. Prav v njej bomo pogosto našli možnosti za pritevitev spoznanj v drugih regijah.

Pri izbirnih vsebinah in pri dodatnem pouku je še posebno pomembna učiteljeva iznajdljivost, izvirnost, kako v domačem okolju s posebno motivacijo pritegnemo učence ne le za pridobivanje spoznanj, spremljanje aktu-

alnih dogodkov in ugotavljanja problemov, temveč tudi za razvijanje sposobnosti po domiselnem odkrivanju novega in iskanju rešitev za določene naloge.

Med interesnimi dejavnostmi še vedno ostaja mesto geografskemu krožku, v katerem učenci bogatijo v bolj prožni organizaciji dela svoja spoznanja in kar je še pomembnejše, v popolnoma enakopravnem položaju z učiteljem iščejo teme delovnega programa krožka. Tu so tudi možnosti za vključevanje zunanjih sodelavcev, kar bi še posebno popestrilo to dejavnost.

Poudarjena naloga o pripravi učencev na usmerjeno izobraževanje in delo se lahko uresniči s pomočjo fakultativnih predmetov. Osnove vremenoslovja, Varstvo in urejanje krajine in Osnove turizma so trije naslovi fakultativnih predmetov, pri katerih v medpredmetni povezavi geografska komponenta močno izstopa. Z odločitvijo za kateregakoli med temi učnimi načrti bo učenec pridobil vpogled v določeno področje in osvojil osnovna znanja o njem. Prav življenjska prepletenost različnih prvin in pojavov omenjenih področij omogoča lažjo usmeritev za delo oz. vzgojno-izobraževalni proces na srednji stopnji. Izbira fakultativnih predmetov je v rokah širše, regionalne, družbene skupnosti, ki skladno s svojimi potrebami in kadrovske politiko usmerja delo šole.

Posodabljanje vzgojnoizobraževalnega procesa je odvisno tudi od materialnih pogojev. Zato je v predlogu programa življenja in dela osnovne šole tudi zahteva po načrtni pripravi potrebnih didaktičnih pripomočkov, predvidenih za uresničevanje učnih načrtov, ki so običajno vključeni v didaktični komplet. Rešitev nalog, ki jih prenova prinaša, pa so tudi v bolj strokovnem delu znotraj vzgojnoizobraževalnega procesa, v katerem sta ustvarjalnost učitelja in učencev na prvem mestu. Od tega, kakšno bo prizadevanje slehernega, bo odvisno, do kolike mere bo prenova programa življe-

nja in dela osnovne šole in smotrov našega predmeta uresničena. Za neuspehe in neuresničena pričakovanja ne moremo vedno kriviti nekoga, ki je izven nas. Poiskati moramo pota za uspešno premagovanje težav predvsem z razčistevanjem razmerja med obsegom željenega, potrebami okolja, razvojem znanosti in ne nazadnje sposobnostmi in zmoglostjo učencev. Predvsem bi moral biti cilj, da bi pri pouku osvojili osnove sodobne geografije s pomočjo didaktično-metodичnih pristopov, ki so za geografijo najprimernejši.

Sklep

Prenova programov in učnih načrtov za zemljepis v osnovni šoli pomeni predvsem nove možnosti, da učenci poleg osnovnih geografskih spoznanj pri dodatnem pouku, izbirnih temah, interesnih dejavnostih in z izbiro fakultativnega predmeta z geografsko tematiko pridobijo poglobljena znanja, ki bodo zadovoljila osebna nagnjenja in potrebe za uspešnejšo usmeritev v izobraževanju in delo.

GEOGRAFIJA V PROGRAMIH SREDNJEGA USMERJENEGA
IZOBRAŽEVANJA V SR SLOVENIJI

Mira Verbič^x

Didaktično prenavljanje vzgoje in izobraževanja je nenehen proces v vsakem družbenoekonomskem sistemu, v naši samoupravni socialistični družbi pa ima tudi svoje posebne značilnosti in določila. V zadnjih letih je deležen še posebne širše družbene in strokovne pozornosti.

V družbenopolitičnih dokumentih je osnovni reformni cilj definiran kot preraščanje vzgojnoizobraževalne dejavnosti družbe, ki jo skupaj načrtujejo, uravnavajo in izvršujejo v skladu s potrebami in interesi. Na tej osnovi smo oblikovali vse temeljne pravne in strokovne dokumente, ki uravnavajo vzgojo in izobraževanje v SR Sloveniji; ta širši družbeni vidik prenavljanja vzgoje in izobraževanja reminiscira tudi splošni vzgojnoizobraževalni smoter: vsestranski razvoj mladega človeka, zlasti razvoj njegovih ustvarjalnih sposobnosti, in učenčeva priprava za aktivno vključevanje v samoupravne socialistične odnose ter v delo za hitrejši materialni in kulturni razvoj celotne družbe.

Znotraj teh širših družbenih reformnih okvirov že dalj časa potekajo tudi procesi formalnega in vsebinskega spreminjanja pouka geografije. Geografi smo o konceptu geografije kot vzgojnoizobraževalnega predmeta v usmerjenem izobraževanju spregovorili že na XI. zborovanju slovenskih geografov v Mariboru (glej referat dr. Medveda: Koncept geografije kot učnega predmeta v splošnoizobraževalnih šolah). V naslednjih le-

^x Dipl. geograf, svetovalec, Zavod SR Slovenije za šolstvo, 61000 Ljubljana, Poljanska 28, glej izvleček na koncu Obzornika

tih se je v skladu z razčiščevanjem celotnega koncepta usmerjenega izobraževanja dopolnjeval tudi predstavljeni koncept, ki pa je v osnovi ohranil predlagani vertikalni sistem geografske vzgoje in izobraževanja. Najpomembnejša je sprememba obsega predmeta v skupni vzgojnoizobrazbeni osnovi.

Učni načrt geografije v skupni vzgojnoizobrazbeni osnovi

Družbene zahteve so narekovale tudi reformo geografskega izobraževanja v smislu večje aktivizacije učencev, racionalizacije pouka, poglobljene vzgoje geografskega načina mišljenja in predvsem tesne povezanosti geografskega izobraževanja s potrebami združenega dela. Ti elementi predstavljajo osnovo za dialektično oblikovanje koncepta geografije kot vzgojnoizobrazbevalnega predmeta.

Vsebina geografije v skupni vzgojnoizobrazbeni osnovi je logično nadaljevanje oz. nadgradnja osnovnošolske geografske izobrazbe. V smotrih in nalogah so poudarjene zahteve po spoznavanju splošno - geografskih značilnosti, , njihovi razširjenosti na zemeljskem površju in pomenu za človeka. Zahteva po večji aktivizaciji učencev v vzgojnoizobrazbevalnem procesu je narekovala zmanjšanje obsega vsebine in izbor, pri katerem je praviloma opuščeno sistematično prikazovanje in obravnavanje vseh splošnageografskih pojmov, pojavov, procesov in zakonitosti. Izpostavljeni so tisti, ki jih na nižji stopnji učenci še niso spoznali, in to v obsegu, ki omogoča osnovno razumevanje geografskih dogajanj v izbrani regiji. Geografsko izobraževanje v skupni vzgojnoizobrazbeni osnovi se zaključuje z ovrednotenjem položaja SFR Jugoslavije kot socialistične, neuvrščene države.

Logično bi bilo, da se splošno geografsko izobraževanje zaključi z obravnavo regij domače republike in domače države. To je pogojeno s psihofizično razvojno stopnjo in večletnim pridobivanjem pojmov, spoznanj ter zakonitosti in s tem z vzgojo geografskega načina mišljenja. Spoznanja o domači državi, ki so nujno potrebna tudi z narodnoobrambnega stališča, za strokovno in družbenopolitično delo občana v naši samoupravni socialistični družbi, so tako "rezervirana" le za učence tistih programov, ki so med temeljna strokovnoteoretična znanja vključili tudi geografijo.

Učni načrti geografije v drugem, tretjem in četrtem letu srednjega izobraževanja

Usmerjeno izobraževanje se izvaja po vzgojnoizobraževalnih programih, kar pomeni, da poleg vsebine opredeljujejo tudi obseg, razporeditev, organizacijo, načine in pogoje izvajanja vzgojnoizobraževalnega dela. Število in vrsta vzgojnoizobraževalnih programov izhajajo iz vrst in zahtevnosti dela v okviru določene stroke ali področja združenega dela. To pomeni, da izhajajo VIII iz skupnih družbenih potreb in vrednot, potreb človekovega vsestranskega razvoja, razvoja socialističnih samoupravnih odnosov, splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite, razvoja kulture, znanosti, tehnike in tehnologije ter razvojnih in tekočih potreb združenega dela. Realizacijo teh zahtev zagotavlja tudi postopek priprave in prejetanja vzgojnoizobraževalnih programov, ki je mnogo širši od prej veljavne zakonske ureditve. Zlasti pomembno pa je, da je izpeljan na osnovi novih družbenoekonomskih odnosov.

Vsem tem zahtevam so morali slediti tudi oblikovalci učnih načrtov geografije kot elementa VIII. Pri tem moramo poleg že izpostavljenih zahtev posebej upoštevati tudi načela za zagotavljanje enakovrednega izobraževanja.

nega standarda vzgojnoizobraževalnih programov enake stopnje zahtevnosti vseh usmeritev. Le-ta se zagotavlja med drugim zlasti z zahtevnostjo in obsegom vsebin splošnoizobraževalnih in temeljnih strokovnoteoretičnih znanj.

Ta zahteva je bila odločilna pri reševanju začetne dileme: koliko učnih načrtov in s kakšno vsebino.

Vsebina splošne izobrazbe v programih srednjega izobraževanja mora zagotavljati uresničevanje skupne vzgojnoizobrazbene osnove. To je v obsegu 70 ur in z že predstavljeno vsebino določil Strokovni svet SRS za vzgojo in izobraževanje.

V nadaljevanju izobraževanja pa je predmet geografija kot temeljni strokovnoteoretični predmet sestavina več vzgojnoizobraževalnih programov enake zahtevnosti v isti in v različnih usmeritvah izobraževanja. V tem primeru pa je bilo izhodišče za oblikovanje učnih načrtov programsko jedro. Z njim smo morali opredeliti temeljne vsebine oz. smotre izobraževanja, ki smo jih kot skupni standard izobrazbe vključili v učne načrte za geografijo v programih, ki so vključili tudi ta predmet.

Upamo, da so sredine, ki so oblikovale programe, dovolj celovito dojele bistvo in pomen geografske vzgoje in izobraževanja, ko so se odločale o vsebini in obsegu.

Geografsko izobraževanje po skupni vzgojnoizobrazbeni osnovi temelji na vsebinah:

- temeljne geografske značilnosti razvitih držav in držav v razvoju,
- geografsko preučevanje domače pokrajine,
- geografske značilnosti Slovenije,
- geografske značilnosti SFR Jugoslavije.

Če je bila odločitev pri vsebinah dosledna zahtevam smernic, ostaja še vedno odprto vprašanje njihovega obsega v posameznih programih enake zahtevnosti, s čimer je vprašljiva zadovoljitev zahteve po enakovrednem izobrazbenem standardu.

Ne glede na izrečene pomisleke in na navidez majhne spremembe v vsebini programskih jeder predstavljajo učni načrti velik premik od dosedanjih (z izjemo pedagoških gimnazij, ki so podoben koncept že izvajale), saj si prizadeva uresničiti zahtevo, naj bo geografija kot vzgojnoizobraževalni predmet oblikovana tako, da bo omogočila poglobljeno vzgojo geografskega mišljenja in marksističnega svetovnega nazora. To hkrati pomeni, da se odreka zgolj navajanju mladine na prilagajanje spremembam, temveč jih v tesni povezanosti z vsemi oblikami in področji vzgojnoizobraževalnega dela usposablja za aktiven odnos do geografskega okolja.

Sestavine učnega načrta

Iz pedagoške prakse je poznano, da je za uresničevanje učnega načrta potrebno zagotoviti ustrezne materialne in kadrovske pogoje. Zato se tokrat prvič srečujemo s tako obliko učnega načrta, ki nedvoumno ob vsebini določa tudi ostale sestavine, ki so pogoj za uspešno uresničevanje vzgojnoizobraževalnih vsebin: smotre, korelacijo, oblike organiziranega vzgojnoizobraževalnega dela, obveznosti udeležencev izobraževanja, vrsto in stopnjo izobrazbe učiteljev, minimalne materialne pogoje. Ker so te sestavine hkrati osnova za določanje verifikacijskih pogojev vzgojnoizobraževalnih organizacij, ki bodo posamezen program izvajale, upravičeno pričakujemo, da se bo kvaliteta dela izboljšala in predvsem poenotila v smislu uresničevanja zahteve po enakovrednem izobrazbenem standardu.

Prispevek k uresničevanju novega učnega načrta (za enkrat samo za skupno vzgojnoizobrazbeno osnovo) predstavlja prav gotovo didaktični komplet.

Za ostale vsebine nas to delo še čaka.

Zaključek

Na koncu lahko ugotovimo, da so pripravljene učni načrti in delno didaktična gradiva vendarle realen pogoj za praktično vzgojnoizobraževalno delo. V stvarno realizacijo bodo morali vložiti še veliko dela zlasti učitelji praktiki, ki jim tudi smernice za oblikovanje vzgojnoizobraževalnih programov v usmerjenem izobraževanju nalagajo spremljavo in vrednotenje. Hkrati ne smemo prezreti tudi reformne intence, da je proces posodabljanja vzgojnoizobraževalnih programov trajna naloga, ki vključuje spremljanje, vrednotenje in posodabljanje VIP kot celote in vseh njegovih posameznih sestavin.

Literatura

1. Usmerjeno izobraževanje; zakon s komentarjem in izvršilnimi predpisi ter smernicami za oblikovanje VIP, ČZ Uradni list SR Slovenije, Ljubljana 1981
2. Učni načrti za geografijo; Zavod za šolstvo, cikl. Ljubljana 1981
3. J. Medved: Koncept geografije kot učnega predmeta v splošno izobraževalnih šolah, Geografski obzornik, Ljubljana 1978, št. 1 - 2
4. J. Medved: Načelo celostnosti ali kompleksnosti pri pouku geografije; Geografski obzornik 1976, št. 3 - 4
5. S. Ilešič: Pogledi na geografijo; Partizanska knjiga, Ljubljana 1979

UGOTOVITVE PRVIH SPREMLJAV POUKA GEOGRAFIJE V
SVIO NA GORENJSKEM

Nevenka Cigler^x

Kot pedagoška svetovalka za geografijo v gorenjski organizacijski enoti zavoda za šolstvo sem bila zadolžena, da zbrane slovenske učitelje geografije seznanim z ugotovitvami prvih hospitacij pri pouku geografije v 1. razredu srednjega usmerjenega izobraževanja. V mesecu in pol pouka v letošnjem šolskem letu sem uspela obiskati 9 od 14 učiteljev, ki poučujejo geografijo v SVIO v 11 vzgojnoizobraževalnih organizacijah od skupno 16, kar pomeni, da nekateri poučujejo na več šolah. Predvidevam, da lahko ugotovitve posplošim tudi na ostale učitelje.

V 30 različnih programih UI se na Gorenjskem šolajo 1 603 učenci. Kot je bilo z zakonom o usmerjenem izobraževanju predvideno, so v oddelkih učenci, ki se šolajo v istih programih, združeni ne glede na smer in stopnjo, ki jo želijo doseči: poklicno, tehniško ali pa celo nameravajo nadaljevati študij. Tako je sestava razredov zelo heterogena glede na predznanje in sposobnosti učencev, kar povzroča oz. bo povzročalo učiteljem težave, ker bo treba delo z učenci diferencirati. Bolj izenačeni so učenci v programih družboslovja, naravoslovno-matematičnem in zdravstvenem programu.

Ob obiskih na šolah sem poskušala ugotoviti predvsem:

1. kakšni so pogoji, v katerih dela učitelj (ali ima šola specializirano učilnico za geografijo ali družboslovne predmete; kako je opremljena in ali imajo učenci atlase za srednje šole);
2. organizacijo in izvedbo pouka geografije (oblike in metode učiteljevega dela, uporabo učnih pripomočkov, aktivnost učencev, reše-

^x Dipl. geograf, pedagoška svetovalka, Zavod SR Slovenije za šolstvo - enota Kranj, 64000 Kranj, Stritarjeva ul. 8, glej izvleček na koncu Obzornika

vanje vaj, uresničevanje individualizacije in diferenciacije pouka in preverjanje znanja);

3. planiranje pouka oz. pedagoška dokumentacija - ča sovna razporeditev učne snovi in učna priprava učitelja.

Ugotovitve, ki jih bom skušala predstaviti, naj služijo predvsem kot osnova za razgovor oziroma diskusijo, kjer želimo, da nas učitelji ž ostalih slovenskih šol seznanijo s svojimi problemi in pozitivnimi izkušnjami, s čimer bomo morda našli skupne rešitve.

Novi učni načrt in zahteve usmerjenega izobraževanja nas namreč postavljajo v dokaj težko situacijo. Od nas zahtevajo nove pristope, drugačen način dela in sprotno vrednotenje lastnega dela, česar marsikdo od nas doslej ni bil vajen.

Pogoji dela učiteljev geografije v gorenjskih šolah UI

Za pouk geografije doslej žal še nismo uspeli uveljaviti obveznih minimalnih standardov, ki bi jih morala zagotoviti vsaka VIO tako kot na primer za fiziko, kemijo, biologijo, obrambo in zaščito in nekatere druge predmete. Zato so pogoji, v katerih delajo učitelji geografije na različnih šolah, precej različni. Učitelji imajo visoko izobrazbo z eno izjemo, ki pa je tik pred diplomo. Nekateri poučujejo tudi zgodovino in STM, dva pa imata preko 30 ur pouka, eden celo 36.

Od 15 VIO na Gorenjskem že imajo ali pa pripravljajo specializirano učilnico za geografijo v 8, kjer pa poteka pouk tudi za učence dveh drugih - gostujočih šol. Sodim, da bi lahko primerno uredili učilnico za geografijo tudi vsaj na še 3 šolah, vendar je to odvisno od učitelja, ki mora tako učilnico najprej želeeti, nato pa tudi odločno zahtevati npr. zatemnitev, ureditev kaset za zemljevide, grafoskop in podobno, kar je mogoče urediti z ne previsokimi stroški. Potrebno je le nekoliko iznajdljivosti in lastnega dela. Šole z ma-

lo prostori gotovo ne bi mogle zadovoljiti ta kšnim zahtevam učiteljev vseh predmetov, vendar je stara resnica, da kdor prej pride, prej melje, oziroma da dovolj sitnemu vsakdo nazadnje popusti.

Na šolah, kjer učilnice za geografijo že imajo ali jo še urejajo, pa v njej še ni grafoskopa, ga učitelji redko uporabljajo, ker ga neradi prenašajo. Zato bi si morali prizadevati, da bi postopoma namestili grafoskope ne le v specializirane, ampak v vse učilnice, saj bi jih morali uporabljati učitelji pri vseh predmetih.

Ali šole imajo complete prosojnic, fotoprosojnic in diapozitivov, nisem spraševala, ker jih še ni na tržišču. Učitelji so se zanimali, kdaj bodo izšle, ker bi jih radi čim prej pričeli uporabljati.

Pomemben pogoj za normalno delo pri pouku geografije po novem učnem načrtu je prav gotovo tudi novi Atlas za srednje šole. Ob obiskih na šolah sem ugotovila, da 3 od obiskanih 9 učiteljev tolerirajo tudi stare atlase za srednje šole, ki so jih učenci imeli še iz osnovne šole, ker bi se sicer že tako visoki stroški za učbenike v UI za te učence še povečali. Seveda starih atlasov ni mogoče ena kovedno uporabljati pri pouku, zato učitelji na teh šolah tudi niso vključili v pouk reševanja vaj, ki zahtevajo uporabo določenih kart v novem atlasu.

Na 6 šolah (od skupno 14) so našli najboljšo rešitev: šola je nabavila 15 - 18 atlasov, ki jih učitelj pri pouku razdeli učencem. S tem učencem prihranijo prenašanje, sebi pa olajšajo delo v razredu.

V bodoče bi bilo priporočljivo že v osnovni šoli priporočati učencem in staršem, da nabavijo novi atlas, s čimer bi si prihranili dvakratne stroške.

Organizacija in izvajanje pouka

Oblike in metode dela

Večina obiskanih učiteljev se poslužuje frontalne oblike pouka. Skupinskega

dela doslej nisem z asledila. Na eni od šol je učitelj kombiniral frontalni pouk s samostojnim delom učencev.

Poglavitni metodi pouka, ki se ju poslužujejo učitelji, sta razgovor in razlaga z demonstracijo na karti, med tem ko vaje rešujejo učenci več doma kot v šoli.

Z razgovorno metodo učitelji poskušajo odkrivati nova spoznanja s pomočjo že znanih dejstev, ki so jih učenci prinesli iz osnovne šole. Pri tem skušajo nekateri bolj, drugi manj uspešno pritegniti k sodelovanju večji del učencev v razredu. Ker je od začetka šolskega leta pretekel šele mesec in pol, učitelji še niso uspeli spoznati učencev. Zato si nekateri učitelji pomagajo s sedežnimi redi, da bi lahko enakomerneje aktivirali tudi učence s slabšim predznanjem, ki se ne javljajo z dviganjem rok. Ovira pri teh prizadevanjih so tudi dokaj številčni razredi - štejejo od 28 - 36 učencev, pri čemer učitelji poučujejo celo v 13 paralelkah 1. letnika.

Uporaba učnih pripomočkov pri hospitacijskih urah je bila omejena na stenske karte, učbenik in delovni zvezek, en učitelj pa je vključil v pouk tudi leksikon, enciklopedijo za mlade in vzorce kamnin (kamninska zgradba in površje).

Tabelske slike niso oblikovali 4 učitelji. Nekaj učiteljev zahteva od učencev, da si tabelsko sliko zabeležijo tudi v svoj zvezek in da si oskrbijo osnovni risalni pribor: ravnilo, barvne svinčnike in šestila za reševanje vaj v šoli.

Realizacija vsebin učnega načrta

Učitelji v glavnem sledijo učnemu načrtu, kakor je nakazano v vzorcu časovne razporeditve učne snovi, ki so ga prejeli na seminarju v avgustu.

Lastne časovne razporeditve še ni napravil noben učitelj, ker pravijo, da morajo najprej ugotoviti, ali je mogoče in kako je mogoče s populacijo, ki jo poučujejo, realizirati učni načrt. Na šoli, kjer je večina učencev iz drugih

republik, so s snovjo nekoliko v zaostanku, ker je pouk skoraj dvojezičen. Učiteljica na tej šoli veliko pozornost posveča tudi čisto vzgojnemu delu z učenci, ki se šele prilagajajo na popolnoma novo okolje. Mislim, da je to še kako potrebno in koristno, saj mora učitelj enakovredno uresničevati vzgojne in izobraževalne smotre.

Učitelji so bili mnenja, da bodo morali za obravnavo oblik in tipov površja nameniti nekaj več časa, kot ga predvideva vzorec, ker je vaj veliko, snov pa je za učence zanemirljiva. Ti lahko v domačem okolju v naravi odkrivajo posamezne tipe reliefa (rečni, glacialni). Zato je učiteljica na eni od šol planirala za to temo enourno ekskurzijo z ogledom reke.

Učno temo geološkega razvoja kopnega do danes je eden od učiteljev le razložil, znanja pa niso utrjevali niti reševali vaj.

Reševanje vaj

To je pravzaprav najbolj nova metoda pridobivanja novih spoznanj in utrjevanja snovi pri pouku geografije v srednji šoli, saj smo zdaj prvič dobili delovne zvezke tudi za učence srednjih šol. Splošna ugotovitev na osnovi doseganega spremljanja pouka geografije v SVIO na Gorenjskem je, da vaje uporabljajo učenci na vseh šolah, vendar je pristop učiteljev k reševanju dokaj različen. Vsi pa so si edini, da vseh vaj ni mogoče napraviti v šoli.

Večina obiskanih učiteljev je bila mnenja, da je spričo pomanjkanja časa najbolje, da učencem naloži reševanje vsaj po obravnavanju snovi v šoli za domačo nalogo. Tako tudi večina gorenjskih srednješolcev dela va je doma. V šoli nato učitelj pregleda, če so učenci nalogo napraviliⁱⁿ/ali so jo opravili pravilno.

Ob tem smo ugotovili:

- da je ta del učnega procesa še kako pomemben, se učitelji dobro zavedajo.
- Opravijo pa ga na različne načine;

- da učitelj pri naslednji uri ugotovi, kako so učenci rešili posamezno vajo in pove pravičen odgovor, če vaja ni bila pravilno rešena. S tem učenci dobijo povratno informacijo, učitelj pa ugotovi, ali so učenci snov pravilno dojemali;
- da učitelj pregleda vse do tedaj rešene vaje učencu, ki je vprašan. Pri tem mora učitelj istočasno opraviti dve deli - postavljati vprašanja učencu in poslušati odgovor ter pregledovati delovni zvezek. Najbrž pri tem lahko ugotovi predvsem, ali je učenec rešil vse vaje, manj pa, ali so rešene pravilno. Poleg tega učenci tako ne dobijo sprotne povratne informacije o svojem delu;
- eden od učiteljev je učencem "zagrozil", da bo nekoč nenapovedano pobral vaje, jih pregledal in ocenil. Tudi na ta način učenci ne dobijo sprotne povratne informacije, reševanje vaj pa doživljajo kot nekakšen privesek učiteljevi besedi, ki jim jemlje prosti čas;
- žal je le na eni od šol učitelj planiral reševanje vaj med poukom kot sestavni del učnovzgojnega procesa. Učitelj je snov najprej razložil, nato so učenci pod njegovim vodstvom rešili prvo vajo, nakar so naslednjo napravili samostojno. Na ta način se je poglobila miselna aktivnost učencev, rezultati tako pridobljenega znanja pa so trajni. Onemogočeno je tudi prepisovanje. Učenci so se hkrati usposabljali za samostojno delo. Ko so učenci vajo rešili, je učitelj preveril pravilnost (povratna informacija).

Vzrokov za to, da učitelji ne planirajo reševanja vaj v šoli kot sestavni del učnovzgojnega procesa, je več:

- Na enem prvih mest je prav gotovo dejstvo, da se je težko odtrgati od tradicionalnega načina pouka, kjer nekaj velja edino učiteljeva beseda. Takega načina dela smo va jeni in smo ga bili deležni tudi sami.
- Učence je za samostojno delo treba najprej usposobiti. Dokler tega ne usvojijo, traja precej časa, da se pripravijo k delu, kar se učitelju zdi izguba časa. To je tudi res, kadar ta učni korak ni dobro premišljen in priprav-

ljen, če na primer učenci iščejo po atlasu, delovnem zvezku ali v učbeniku določene podatke, ker tudi učitelj ne ve točno, na kateri strani so.

- Pouk po novem traja še premalo časa in učitelji še iščejo najprimernejše načine dela, pri čemer jim lahko mnogo pomaga medsebojna izmenjava izkušenj.

Učenci iz marsikaterere osnovne šole že prinesejo tovrstne delovne navede, ki se izgubijo, če jih v srednji šoli učitelji ne razvijajo dalje.

Truditi bi se morali, da bi učenci reševanje vaj sprejeli kot enakovreden, zanimiv del pouka, pri katerem preverjajo in poglobljajo lastno znanje in sposobnosti.

Priročnik za učitelje ne daje receptov za reševanje vaj v šoli, doma, skupinsko ali individualno. Predpisovati način reševanja posamezne vaje bi pomenilo negirati različne pogoje, v katerih učitelji delajo, različno predznanje in sposobnosti učencev. Zato je stvar učiteljev, da v učni pripravi predvidijo najuspešnejši način reševanja posamezne vaje, s čimer uresničujejo določene smotre.

Reševanje vaj po temah

Poglejmo si še podrobneje, v kakšnem obsegu so učenci reševali vaje iz delovnega zvezka in s kakšnimi problemi so se ob tem srečevali.

1. Zemljevidi v geografiji

Učitelji so se, z izjemo dveh, zmotili pri določanju merila prve in zadnje karte (1:25 000, 1:50 000). Tu je pravzaprav zaradi različne tehnike izdelave kart reševalcem nastavljena past, kar pa gotovo ni bil namen avtorja. (Menim, da je za učence važnejše, da znajo s karte z znanim merilom izračunati resnično razdaljo med dvema točkama, kot pa da znajo določati merila kart).

2. Profila niso risali učenci na vseh šolah, ampak le na tistih z večjim predznanjem.
3. Vajo o tipih kart bi učenci lažje reševali ob uporabi ustrezne barvne karte v Atlasu kot pa v delovnem zvezku, kjer je preglednost mnogo slabša.
4. Vaja o zemeljski zgradbi in njenem površju je učiteljem povzročila precej preglavic, ker se ne ujema povsem s tezo, ki jo je predstavil dr. Kunaver na avgustovskem seminarju (predstavitev učbenika in delovnega zvezka). Na večini šol pa so učitelji učencem razložili poenostavljeno zgradbo zemlje. Za to temo bi bilo potrebno navesti več podatkov o učbeniku ali v priročniku za učitelje.
Eden od učiteljev je v tem poglavju podrobno razlagal pojme, ki jih učni načrt ne predvideva, zato bo moral krčiti ostalo snov ali vaje, kar gotovo ni umestno.
Vaj o nastanku in oblikovanju Evrope niso reševali učenci na 3 šolah, od tega na dveh, kjer učenci nimajo novega atlasa, na eni od šol pa se učitelju snov zdi pretežka, zato jo je le razložil, preverjal pa ne.
5. Reševanje vaj na temo oblike in tipi površja učiteljem ne delajo težav, razen morda kapniške oblike, kjer je za 15 tipov kar težko ugotoviti ime na brez ustrezne dodatne literature (P. Kunaver).

Individualizacija in diferenciacija pouka in preverjanje znanja

Z akon o usmerjenem izobraževanju in pravilnik o ocenjevanju zahtevata od nove šole, da nudi posameznemu učencu toliko znanja, kolikor ga je sposoben sprejeti. Učitelj bi moral učenca oceniti ne le po tem, koliko zna v primerjavi s kriteriji, ki jih postavljata on in družba, ampak tudi po tem, koliko je učenec napredoval glede na nivo znanja, s katerega je startal. To pa pomeni truditi se, da bi vsak učenec čim bolje napredoval.

Metode diferenciacije in individualizacije v praksi pa prav gotovo pomenijo se močno nezorano ledino. Nekoliko več rezultatov so doslej uspeli doseči v osnovnih šolah, med tem ko se bomo učitelji v s rednjih šolah s problemom morali spopasti čim prej. Letos bodo sicer učitelji najbrž vso svojo pozornost posvetili realizaciji vsebin učnega načrta, prav pa je, da hkrati razmišljamo tudi o individualizaciji. Nikakor ne bi smeli učencev, ki so sposobni osvojiti več znanja, žrtvovati povprečju ali dopustiti, da bi se sposobni učenci po liniji najmanjšega odpora zadovoljevali z nizkimi ocenami.

Primerov individualizacije in diferenciacije pri hospitacijah doslej še nisem zasledila.

Učitelje, ki imajo s tem pozitivne izkušnje, vabim, da se oglasijo in jih predstavijo.

Preverjanje in ocenjevanje znanja

Preverjanje in ocenjevanje je eden najpomembnejših sestavnih delov učno-vzgojnega procesa. V naši pedagoški praksi je še zelo nedodelano. Učitelji prevečkrat preverjamo znanje samo zato, ker to od nas zahtevajo predpisi (vsako konferenčno obdobje najmanj 2 oceni), med tem ko bi moral biti osnovni namen preverjanja sprotno ugotavljanje uspešnosti lastnega dela ter ugotavljanje učenčevih uspehov oz. vrzeli v njegovem znanju, da bi jih lahko zapolnjevali.

Preverjanje znanja ima tudi drugo važno vlogo, saj razvija eno od motivacij za učenje. Ali bo ta motivacija pozitivna ali negativna je odvisno od rezultatov pri preverjanju. Znano je, da neuspeh zn. ižuje učenčeve nadaljnje rezultate in obratno.

Uspeh pa ni odvisen le od objektivnega znanja učencev, ampak vedno tudi od težine zastavljenih vprašanj in načina, ka ko učitelj vprašanje postavi (kakršno vprašanje - tak odgovor). Praksa kaže, da učitelji temu ne posvečajo

dovolj skrbi, zato še vedno prevečkrat slišim o: "Povej, kar veš o ..., Kaj več o ..." itd.

Pravilnik o ocenjevanju učencev v srednjih šolah določa, da mora učitelj sprti preverjati poznavanje in razumevanje učne snovi, sposobnost ustvarjalne uporabe znanja, učenčovo prizadevnost, aktivnost, napredek, sodelovanje itd. To je mogoče le, če je tudi naš pouk organiziran tako, da vzpodbuja razvijanje vseh teh lastnosti pri učencih.

In kako so preverjali znanje gorenjski učitelji:

Trije od devetih učiteljev, znanja učencev ob hospitaciji niso preverjali in ocenjevali, dva sta preverjala znanje s pomočjo kratkih vprašanj posameznim učencem in rezultate zapisovala v sedežni red. Po določenem času te delne ocene sumirata in zabeležita v redovalnico. Tako dosežeta večjo aktivnost učencev in sprotno dobijo povratno informacijo.

Ostali trije učitelji so v začetku ure ocenili znanje 1 do 3 učencev, eden pa je spraševal vso uro. To spraševanje je bilo "klasično" pred tablo oziroma karto. Učitelji so postavili učencem 2 - 4 vprašanja, ki so se nanašala na navajanje posameznih dejstev, poznavanje pojmov pa tudi procesov in vzrokov zanje.

Dva učitelja sta vključila v ocenjevanje tudi preverjanje znanja, ki so ga učenci dobili že v osnovni šoli: orientacija na karti sveta (kontinenti, večje države) ter zemljepisna dolžina in širina. Vsak vprašani učenec je dobil tudi eno od teh vprašanj.

Učitelji, ki ne preverjajo znanja vsako uro, se utegnejo znajti pred konferenco brez ocen, kar bo povzročilo znano kampanjsko spraševanje, pisanje vaj zaradi ocene in živčno napetost učitelja in učencev. Razen dveh učiteljev, ki poučujeta preko 30 ur tedensko, ostali planirajo pisno preverjanje znanja po določenih poglavjih.

Zanimiv je način enega od učiteljev, ki po vsakem predelanem poglavju pre

veri znanje učencev z 10-minutno vajo s po 3 vprašanji oz. nalogami, ki jih točkuje, točke več vaj nato spremeni v ocene. Vaje shrani in jih uporabi pri ustnem preverjanju znanja učencev, saj iz njih ugotovi, katera snov učencu ali celotnemu razredu dela pregla vice ter ji zato posveti dodatno pozornost.

Ta način preverjanja znanja je gotovo zelo učinkovit, zahteva pa od učitelja skrbno pripravo vaje, precej popravljanja in vođenje evidence.

Kako bodo učitelji ocenjevali vaje, še ne vedo natančno. Ocenjevati pa bo treba tudi druge aktivnosti, kot so terensko delo in podobno, za kar bo metodologijo oz. kriterije potrebno še izdelati. Prav pri vajah in terenskem delu pa je najlažje tudi ugotoviti učenčevo poznavanje in razumevanje učne snovi ter sposobnost ustvarjalne uporabe znanja, prizadevnost in aktivnost.

Pedagoška dokumentacija

Obvezna pedagoška dokumentacija, ki jo predpisuje pravilnik o pedagoški dokumentaciji v srednjih šolah, sta letna priprava učitelja na pouk, (ki jo kratko imenujemo tudi ČRUS) in učna priprava.

Učitelji so na avgustovskem seminarju dobili vzorec ČRUS, ki naj jim da približno orientacijo pri razporejanju učne snovi preko šolskega leta. Dodani so operativni smotri, učna sredstva pri posamezni temi ter pojmi, ki naj jih osvojijo učenci, ter opombe, ki opozarjajo učitelje na predznanje, ki bi ga morali učenci prinesiti iz OŠ. Nakazuje tudi možnosti za aktualizacijo pouka.

To ČRUS bi morali učitelji izpolniti glede na lastne pogoje dela ter jo dopolniti s korelacijo z drugimi predmeti, da bi učenci lahko znanja, pridobljena pri različnih predmetih, sintetizirali v celoto.

Operativnim učnim ciljem bi moral vsak učitelj dodati tudi učnovzgojne smotre, ki jih vsebuje učni načrt geografije kot predmeta npr.: razvijanje marksističnega pogleda na svet, usposabljanje za uporabo zemljevidov v vsak-

danjem življenju, osvojitve metode proučevanja, razvijanje kritičnosti in podobno.

Kot sem že omenila, noben od obiskanih učiteljev ČRUS še ni dodal glede na lastne pogoje dela. To bo realno zahtevati od učiteljev šele v naslednjem šolskem letu, ko bodo podrobneje spoznali snov in si pridobili prve izkušnje. Do tedaj pa je nujno, da si v učne priprave beležijo opombe, zlasti tudi zato, ker vzorec ni bil preverjen v praksi in bodo zato spremembe nujne.

Učne priprave ob obisku na šoli niso imeli 3 učitelji. Ostali učitelji so imeli predvsem snovno pripravo, med tem ko metodično ure niso domislili (reševanje vaje, iskanje prave karte v atlasu ipd.). Neka teri učitelji so od vodstva svoje šole dobili obrazec za metodično učno pripravo, ki vsebuje tudi planiranje aktivnosti učencev med poukom, vendar učitelji kar ne morejo iz svoje kože: tudi v to rubriko vpišejo snov, ki jo bodo "povedali" učencem.

Prav v učni pripravi mora učitelj predvideti, katero vajo bodo učenci reševali med poukom in katero doma. V pripravo mora učitelj zapisati tudi zahtevnejša vprašanja višjega nivoja, ki zahtevajo razmišljanje, vrednotenje ali uporabo spoznanj na novem primeru. Taka vprašanja le redkim učiteljem pridejo na misel "iz rokava", zato so tudi vprašanja, ki jih zastavljajo učitelji, dokaj siromašna in zahtevajo največkrat le reprodukcijo naučenih znanj.

S k l e p

Učitelji geografije v usmerjenem izobraževanju nima jo lahke naloge. Zahteve zakona, učnega načrta ter novih metod dela od njih zahtevajo veliko priprav in truda, da bi jih lahko uspešno realizirali. Mnogi se ne čutijo dovolj strokovno usposobljeni za nove naloge in želijo in pričakujejo pomoč, ki jo bodo morale ponuditi kadrovske šole in zavod za šolstvo. Čim prej bo učiteljem treba dati v roke tudi izpopolnjeni priročnik, kjer bodo našli pojasnila o nekaterih učnih vsebinah in metodične napotke. Do tedaj pa bo potrebno

in nujno skupno reševanje problemov in iskanje najboljših rešitev na strokovnih aktivih učiteljev. Ti v nekaterih regijah uspešno delujejo že vrsto let, povsod tam, kjer ne delujejo, pa jih bo treba obuditi in aktivirati. Na šolah, kjer poučuje več učiteljev, bi morali organizirati šolske aktivne geografov, na katerih bi si s skupnim delom ali delitvijo nalog tudi olajšali delo. Kljub temu pa ostane dejstvo, da brez poglobljene in skrbne priprave učiteljev na pouk smotrov pouka geografije v SVIO ne bomo mogli uspešno realizirati.

Slavko Brinovec^x

Naravoslovne dejavnosti

V programih usmerjenega izobraževanja se pojavlja nova aktivnost - naravoslovne dejavnosti. Njihov smoter je razvijanje delovnih navad in ustvarjalnih sposobnosti na naravoslovnem področju, razvijanje zavesti o smotrnem izkoriščanju okolja in izrabi vseh vrst dobrin, poglobljanje in razširitev teoretičnih znanj, uporaba naravoslovnih znanj na raznih področjih dela in njihovo medsebojno povezovanje. Te dejavnosti pa naj hkrati razvijajo dogovarjanje in uveljavljanje samoupravnih odnosov pri tem delu.

Obseg naravoslovnih dejavnosti je različen v različnih vzgojnoizobraževalnih programih in je določen s predmetnikom. V skupnih vzgojno izobraževalnih osnovah je zanj namenjjenih pet (30 ur) dni v vsakem letniku. Najobsežnejši programi imajo tak obseg naravoslovnih dejavnosti tudi v tretjem in četrtem letniku.

Izvajanje naravoslovnih dejavnosti izhaja iz njihovih smotrov, temu pa so prilagojene tudi oblike in metode dela. Klasične metode in oblike naj zamenjajo samostojno opazovanje, terensko delo, laboratorijske in eksperimentalne vaje, sodelovanje strokovnjakov iz združenega dela in seminarske naloge. Take oblike dela je nujno treba povezati z nekaterimi raziskovalnimi organizacijami, muzeji, botaničnimi vrtovi, planetariji in delovnimi organizacijami s tipičnimi tehnološkimi procesi. Brez njihovega sodelovanja bo marsikje težko doseči postavljene vzgojno izobraževalne smote.

Smernice za oblikovanje naravoslovnih dejavnosti določajo tudi matične predmete, ki so dolžni sodelovati pri teh dejavnostih. To so naravoslovni pred-

^x Mag., Gimnazija Kranj, 64000 Kranj, Koroška cesta 13, glej izvleček na koncu Obzornika

meti (biologija, kemija, fizika). Poleg njih pa so naštetih še "ustrezni drugi predmeti", kamor sodijo geografija, zdravstvena vzgoja, osnove tehnike in proizvodnje in obramba in zaščita. Huda napaka je, ker geografija ni postavljena med matične predmete, kamor po svoji naravi vsekakor sodi in kar so sestavljali priznani tudi pri temeljnih vsebinah, kjer so geografijo nekajkrat postavili kot izvajalca. Drugače tudi ni moglo biti. Doseči je treba, da se spremene smernice in geografija vključi med matične predmete. To je pomembno, ker so matični predmeti nosilci izvajanja naravoslovnih dejavnosti. Če geografija ni vključena kot matični predmet, geograf tudi ne more sodelovati pri načrtovanju in organizaciji teh dejavnosti.

Učenci sodelujejo pri naravoslovnih dejavnostih enakopravno. Osnovno načelo pri organizaciji naravoslovnih dejavnosti je sodelovanje vseh naravoslovnih ved pri posameznih temah. Učenci delajo v skupinah. Te opazujejo, merijo, skicirajo, preračunavajo, rišejo grafikone in karte, sestavljajo poročila. Vse skupine pripravijo skupno poročilo in zaključke.

Vsebina naravoslovnih dejavnosti je vsklajena z vzgojno izobraževalnim programom UNESCO, ki ga je sprejela naša država in kjer je glavna pozornost posvečena znanju o življenjskem okolju in njegovih elementih (prst, voda in zrak) ter problemom tega okolja (prehrana, energija, zdravje). V skladu s tem predlagajo smernice te raziskovalne enote:

- življenjsko okolje,
- prehrana,
- energija,
- varstvo okolja.

Organizacija naravoslovnih dejavnosti

Kako organizirati naravoslovne dejavnosti? Na nekaterih šolah so že v lanskem šolskem letu izvedli naravoslovne dejavnosti. Ob njih že lahko napravimo prve analize in zaznamo prve probleme.

Kdaj organizirati naravoslovne dejavnosti? Za to imamo dve možnosti. Na celjski gimnaziji na primer so jih izvedli strnjeno v enem tednu in takrat obdelali vse teme. Ta ko so vse dejavnosti zaključili zadnji dan, ko so ugotavljali rezultate vseh nalog. Za šolo je verjetno tak način dela najlažji. Vprašanje pa je, če je najbolj smotrno. Druga možnost pa je, da organizacijo teh dejavnosti načrtujemo vse leto in jih pripravimo takrat, ko so zanje najboljše pogoji. Verjetno je to boljši način za doseganje posameznih smotrov, pa tudi lažji za učence, organizacijsko pa je take dejavnosti težje speljati. Za vse letnike ni mogoče organizirati naravoslovnih dejavnosti na enkrat in tako te dni trpi ostalo šolsko delo.

Glede na smotre in namen naravoslovnih dejavnosti je najbolj priporočljiva razporeditev naravoslovnih dejavnosti čez vse leto, ne pa strnjeno.

Kako formirati skupine učencev pri naravoslovnih dejavnostih? Ena izmed možnosti je ta, da ves razred predstavlja eno izmed skupin, ki sodelujejo v programu in rešuje en sam problem. Druga možnost je, da učence istega letnika razdelimo na več skupin. V vsaki skupini je nekaj učencev iz vsakega razreda, ki skupno rešujejo posamezne naloge. Na plenarno poročanje se vrnejo v svoj oddelek in tu napravijo skupno sintezo in zaključno poročilo. Tako vsak razred dobi informacijo o delu vseh skupin. Glede na zahtevo po interdisciplinarnem pristopu in kompleksnosti obravnave je druga možnost najbolj priporočljiva.

Temeljne vsebine naravoslovnih dejavnosti so razčlenjene na raziskovalne enote. Te so sicer opredeljene, niso pa razdeljene za vse letnike. Treba je napraviti podrobno razčlenitev raziskovalnih enot in pripraviti metodologijo zanje. Nekaj metodologije že imamo. Pripravili so jo raziskovalci predvsem za mladinske raziskovalne tabore (za geografijo dr. Radinja). Le tako pripravljene programi za posamezne raziskovalne enote bodo omogočili, da bomo dosegli smotre, ki smo si jih zadali.

Predlog razčlenitve vsebin naravoslovnih dejavnosti na raziskovalne enote:

- A Življenjsko okolje
1. letnik: Raziskovanje voda
 2. letnik: Oskrba z vodo v naselju
 3. letnik: Izkoriščanje voda (mlini in žage)
 4. letnik: Oskrba z vodo v industriji
- B Prehrana
1. letnik: Izraba tal
 2. letnik: Oskrba s hrano doma
 3. letnik: Predelava hrane
 4. letnik: Možnosti naravnega prehranjevanja (SLO)
- C Energija
1. letnik: Vrste energije
 2. letnik: Oskrba z energijo v agrarnem naselju
 3. letnik: Oskrba z energijo v mestu (termoelektrarna, hidroelektrarna)
 4. letnik: Oskrba z energijo v regiji
- D Varstvo okolja
1. letnik: Elementi naravnega okolja
 2. letnik: Onesnaževanje okolja v naselju
 3. letnik: Onesnaževanje okolja v mestu
 4. letnik: Onesnaževanje in varstvo okolja na primeru tovarne

Raziskovalne enote so tako razčlenjene, da so v prvem letniku osnovne vsebine vsake raziskovalne enote, ki jih lahko izvedemo v vseh programih. V naslednjih letnikih pa so vsebine vse bolj zahtevne. V vzgojno izobraževalnih programih so vsebine bolj prilagojene posameznim usmeritvam. Ne smemo namreč pričakovati, da bomo vse raziskovalne enote izvajali v enakem obsegu in z enako vsebino. Celotno več - vzgojnoizobraževalne organizacije so celo dolžne glede na specifično družbeno vlogo in naloge opredeliti vsebino naravoslovnih dejavnosti tej vlogi.

Vloga geografije pri organizaciji naravoslovnih dejavnosti

Kakšna naj bo vloga geografije v naravoslovnih dejavnostih? Če izhajamo iz smotrov naravoslovnih dejavnosti, potem moramo poleg interdisciplinarnega pristopa dati velik poudarek kompleksnosti in to vnesti tudi v smernice. Prav pri tem se pokaže velika vloga geografije kot stroke in predmeta, ki zaradi svojega položaja lahko odigra veliko povezovalno vlogo med matičnimi predmeti, ki vsak zase opravljajo raziskave in meritve, geografija pa jih celostno (kompleksno) povezuje.

Vloga geografije je pomembna pri programiranju in organizaciji naravoslovnih dejavnosti. Učitelj geografije na podlagi programov poišče primeren kraj za opazovanje in terensko delo. Predlaga taka območja, naselja ali mesta, kjer bodo svoje naloge lahko opravili vsi od kemikov, biologov, fizikov do geografov.

Pri uvodu v naravoslovne dejavnosti je naloga geografa, da seznanijo vse udeležence s pokrajino, da osnovne podatke o njej in prevzame skupino, ki opravlja geografska opazovanja in raziskovanja. Pri tem usmerja učence v delo, pomaga pri merjenju, risanju in izdelavi zaključkov.

Pri plenarnem poročanju skupine seznanijo razred z rezultati svojega dela. Posamezne skupine navedejo naloge, ki so jih imele, in rešitve, do katerih so prišle. Vloga učitelja geografije v tem delu je, da povezuje rezultate posameznih skupin, da dobe učenci čim popolnejšo in celostno podobo problema, ki so ga reševali.

Z a k l j u č e k

Nemogoče je prvo leto pri naravoslovnih dejavnostih doseči vse smotre, ki smo si jih zadali. Prizadevati si moramo, da bi bili rezultati teh dejavnosti čim boljši. Da bi to dosegli, je treba napraviti nekaj sprememb že v smernicah.

nica, kjer je treba geografijo uvrstiti med matične predmete in poudarku na interdisciplinarnosti dodati tudi kompleksnost pri obravnavi vsebin.

Če hočemo preseči oblike in metode dela dosedanje šole, potem morajo biti naravoslovne dejavnosti res raziskovalne, usmerjene v terensko in laboratorijsko delo s poudarkom na poglobljanju in razširjanju teoretičnega znanja. Zato moramo imeti za naravoslovne dejavnosti izdelane dobre programe z natančno metodologijo. Za nekaj tem, ki jih obravnavamo, so tako metodologijo že pripravili raziskovalci (dr. Radinja), za druge pa jo bo treba pripraviti takoj.

Teme v raziskovalnih enotah morajo biti tako izbrane, da omogočajo veliko terenskega in laboratorijskega dela, da pritegnemo k sodelovanju čim več strokovnjakov iz neposredne proizvodnje, raziskovalcev itd. Temeljne vsebine za naravoslovne dejavnosti so pripravljene, treba jih bo razgraditi.

Vsaka tema bi morala biti opravljena v istem območju, istem naselju ali isti delovni organizaciji, če hočemo, da bo izpolnjen princip interdisciplinarnosti in kompleksnosti.

Učenci morajo o vseh dejavnostih voditi zapiske, zbirati materiale, risati karte in sestavljati poročila, ki jih potem vlagajo v posebne mape. V njih so zbrana vsa poročila naravoslovnih dejavnosti. Še nekaj je treba doseči: da se učenci v okviru iste raziskovalne enote vključujejo ob različnih temah k različnim matičnim predmetom.

Če bomo vse predloge realizirali, bomo z naravoslovnimi dejavnostmi dosegli tisto, zaradi česar so bili naravoslovni dnevi uvedeni v usmerjeno izobraževanje. Učenci bodo z neposrednim opazovanjem, raziskovanjem ugotavljali in povezovali vzgojno izobraževalne vsebine različnih naravoslovnih predmetov.

REALIZACIJA UČNEGA NAČRTA GEOGRAFIJE V SVIO S POMOČJO
DIDAKTIČNEGA KOMPLETA

Janez Godnov^x

V letošnjem letu smo začeli praktično uresničevati učni program geografije, ki so ga snovali geografi od praktikov do teoretikov. Dobili smo prvi didaktični komplet, ki sestoji iz učbenika, delovnega zvezka, atlasa in učil - fotoprosojnic, prosojnic, diapozitivov, filmov. Učitelju pa je namenjen s časovno razporeditvijo učne snovi priročnik, ki mu neposredno pomaga pri realizaciji učnega programa. Didaktični komplet pa bo uporaben ta krat, ko ga bodo učitelji sprejeli in ga neposredno vključevali v pouk. Brez njega bo pouk geografije ostal tak, kot je - pretežno verbalen.

Ena izmed nalog geografije je, da prenese težišče pouka na odkrivanje zakonitosti in problemov s pomočjo učnih metod in pripomočkov, ki omogočajo učencem, da bodo med poukom aktivni in seveda zato primerno motivirani. O tem piše mag. Brinovec v Zborniku V. jugoslovanskega simpozija o pouku geografije. Novi učni načrt nam omogoča uporabo najrazličnejših metod in tudi učnih pripomočkov. Ne samo to - učnega načrta ne bomo mogli realizirati brez uporabe didaktičnega kompleta.

Na uvodnem seminarju nam je bila predstavljena zasnovanost kompleta, ki smo ga sprejeli s strahom zaradi prikazanih nalog in obsežnega učnega načrta. Praktiki danes vemo, da učni načrt lahko izvedemo kvalitetno s trdim delom, s katerim bomo učence vodili do samostojnih spoznanj. To pa je mogoče samo s kompleksno uporabo didaktičnega kompleta za geografijo. Nikakor ne moremo pri učni uri ob ugotavljanju določenih zakonitosti,

^x Dipl. geograf, Gimnazija, 64000 Kranj, Koroška 13, glej izvleček na koncu Obzornika

značilnosti itd. uporabljati samo učbenika, delovnega zvezka ali samo prosojnice itd. Če bomo delovni zvezek obravnavali samostojno brez povezave z učbenikom in drugimi pripomočki, ne bo dosegel željenega namena. Nujno je, da uporabljamo didaktični komplet povezano s poudarkom na tistem delu kompleta, ki omogoča v določeni učni snovi boljše razumevanje in večjo aktivnost učencev. Seveda je presoja o tem zelo individualna. Zato je namen referata prikazati samo nekaj možnosti za uporabo kompleta pri realizaciji učnega programa geografije v SVIO.

Način dela in del didaktičnega kompleta, ki ga bomo uporabili pri učni uri, opredelimo z operativnimi vzgojnoizobraževalnimi smotri (glej učni pripravi). Konkretnije pa opredelimo učne pripomočke in njih uporabo v učni pripravi, kjer opredelimo tudi aktivnost učencev in delo učitelja.

Iz učne priprave je razvidno, da razgovor o obliki zemlje povzroči učencem težave, kako prikazati okroglo površino zemlje na ravni ploskvi. Tak način miselno angažira učence. Ob tem objasnimo učencem name^{du} učne ure (napoved smotra) in preidemo na obravnavo, razlago nakazanega problema

Najprej se z učenci pogovorimo o kartografiji in kartografih. Med razgovorom pokažemo učencem nekaj različnih posnetkov zemlje. Iz satelitskih posnetkov spoznajo, da kartografom pomaga tudi moderna tehnika (satelitska). Spoznajo tudi nov pojem - aerofotogrametrija. V nadaljnjem razgovoru učenci ugotovijo, da je osnova zemljevida stopinjska mreža, ki jo kartografi prenašajo na ravno ploskev v različnih projekcijah (nov pojem). Vrste projekcij in njih značilnosti učenci ugotovijo sami s pomočjo slik v učbeniku, prosojnice in diapozitiva (podrobnejšo opredelitev glej v pripravi). Ko učenci spoznajo vse tipe projekcij, se pomudimo nekoliko več pri topografskih kartah. Tokrat nam priskoči na pomoč delovni zvezek, ki nam omogoči z vajo I, da učenci ugotovijo pomen merila, vrsto meril,

hkrati pa njihovo praktično vrednost (računanje razdalj).

Iz učne priprave, za temo Zemljevidi v geografiji, je razvidno, da smo namen učne ure dosegli z aktivnostjo učencev. S pomočjo učnih pripomočkov so učenci prišli do določenih spoznanj, ugotovitev.

Učna priprava

Program: geografija v SVIO

Razred: prvi

Predmet: geografija

Učna enota: naravno geografski dejavniki in njihova vloga v pokrajini

Učna tema: zemljevidi v geografiji

Operativni vzgojnoizobraževalni smotri: učenci opredelijo pomen zemljevida; navedejo osnovne postopke za izdelavo karte in probleme, ki se javljajo pri tem; naštejejo vrsto projekcij in njihove značilnosti; opišejo značilnosti topografskih kart; orientirajo se na kartah različnih meril.

Učne oblike: frontalni pouk

Učne metode: razgovor, razlagana demonstracija

Učna sredstva in učila: delovni zvezek nal. št. 1; skice v učbeniku (1, 2, 3, 4) prosojnice; grafoskop; diaproyektor; atlas; diapozitivi - od globusa k zemljevidu št. 3, 5, 6, 7, 18, 19, 20

Novi pojmi: kartografija; projekcija; konvencionalna projekcija; poliedrska projekcija; aerofotogrametrija

Delo učitelja:

Aktivnost učencev:

UVODNI DEL:

- razgovor o obliki zemlje in o težavah pri upodobitvi zemelj. površja.

- diapozitiv št. 3, 4, 5, 7
- učenci sami ugotovijo, zakaj težave pri upodobitvi površja.

NAPOVED SMOIRA:

- namen učne ure je spoznati nastanek zemljevidov, vrste projekcij, njih značilnosti in praktično uporabo meril.

GLAVNI DEL UČNE URE:

- kartografija, kartograf

- aerofotogrametrija
 - projekcije
 - a) valjna - Mercatorjeva
 - b) stožčna
 - c) azimutna
 - d) konvencionalna (dogovorjena)
 - e) poliedrska
 - topografske karte
 - merila
 - a) velika
 - b) srednja
 - c) majhna
- ZAKLJUČEK UČNE URE:
- obnova v obliki testa
 - prosojnica-satelitski posnetek
 - učenci ugotovijo značilnosti in razlike med projekcijami s pomočjo naslednjih učnih pripomočkov: slika 4 - učbenik str. 9
 - diapozitiv št. 6
 - prosojnica
 - učenci ugotovijo značilnosti s pomočjo vaje I v delovnem zvezku; hkrati ugotovijo razlike v merilih
 - računajo razdalje na zemljevidih različnih meril; spoznajo praktično vrednost zemljevidov in meril - delovni zvezek str. 5, 6, 7
-

Naše spoznanje pa naj bi bilo naslednje: **AKTIVNOST UČENCEV DOSEŽEMO Z NENEHNO UPORABO DIDAKTIČNEGA KOMPLETA.**

Druga učna tema je nadaljevanje prve - Vrsta zemljevidov in njih uporaba.

Uvodni del učne ure je razgovor o Atlasu. Učenci ugotovijo, da so v njem različni zemljevidi, ki se razlikujejo po barvi, opremljenosti, merilih, vsebini itd. Spoznajo, da ločimo več vrst zemljevidov. Ob tem jim pove-
mo, kakšen je namen učne ure (glej pripravo 3 - napoved smotra). Po na-
povedi smotra dobijo učenci navodilo za reševanje vaje II in III v delovnem
zvezku. Učenci rešujejo vajo samostojno, vendar moramo sproti kontrolir-
ati njihove odgovore. S pomočjo odgovorov, ki jih zahtevajo naloge, učen-
ci sami pridejo do spoznanja, da zemljevide delimo po vsebini, namenu in
merilu. Za prikaz praktične uporabnosti zemljevidov pa tokrat uporabimo
nalogo št. 3, na strani 7 v delovnem zvezku (risanje profila). Ob zaključ-
ku učne ure poizkušamo ugotoviti, če smo dosegli namen vzgojnoizobraže-
valnih smotrov s kratko obnovo vsebine učne teme.

Učna priprava

Program: geografija v SVIO

Razred: prvi

Predmet: geografija

Učna enota: naravno geografski dejavniki in njihova vloga v pokrajini

Učna tema: vrste zemljevidov in njihova uporaba

Operativni vzgojnoizobraževalni smotri: učenci razložijo različne karte; ugotovijo vrste kart; opredelijo rabo posameznih kart; narišejo profil reliefa

Učne oblike: frontalna, individualna

Učne metode: razgovor, demonstracija

Učna sredstva in učila: delovni zvezek - vaja II, III
atlas

Delo učitelja:

Aktivnost učencev:

UVODNI DEL:

- razgovor o atlasu

-učenci ugotavljajo, kakšni zemljevidi sestavljajo atlas, v čem se ločijo med seboj itd.

NAPOVED SMOTRA:

- namen učne ure je spoznati vrste zemljevidov in praktično uporabnost le teh.

GLAVNI DEL UČNE URE:

-učenci dobijo navodilo za reševanje vaje II - delovni zvezek str. 8

-vajo rešijo samostojno s pomočjo atlasa

-z učenci sproti ugotavljamo pravilnost odgovorov

-tako rešimo tudi nalogo III - delovni zvezek str. 9

-učenci berejo svoje ugotovitve, sproti popravljamo nepravilnosti

-ugotovitev

zemljevide delimo po

vsebini

namenu

merilu

-ugotovijo uporabnost zemljevidov

-delovni zvezek naloga I str. 7

učenci narišejo profil reliefa s karte B

(črto profila potegnejo med spodnjim in zgornjim robom na desni strani zemljevida)

ZAKLJUČNI DEL:

- kratka obnova vsebine učne teme

V tej učni uri so učenci prišli do določenih spoznanj, ugotovitev s pomočjo dveh učnih pripomočkov - delovnega zvezka in atlasa. Zato je pomembna naslednja ugotovitev: DELOVNI ZVEZEK UPORABLJAJMO MED OBRAVNAVANJEM UČNE SNOVI IN NE KOT NEPOTREBNE ALI PREOBSEZNE IN PRETEŽKE DOMAČE NALOGE.

PREDNOST ENOTNEGA PROGRAMA EKSKURZIJ

Mara Črnilec^x

Ekскурzija je ena najbolj uporabnih oblik izobraževanja pri geografiji, saj vemo, da je pokrajina tisti vir, iz katerega geografi črpamo gradivo. Tako znanstvena kot pedagoška literatura trdita, da naj učenca iz obražuje stvarnost, okolje, v katerem živi, potem bo gotovo lažje razumel in razlagal geografske pojave in procese v pokrajinah, ki jih ne more direktno opazovati.

Namen ekskurzije

- Namen ekskurzije je torej velik, saj ekskurzija ni običajno knjižno proučevanje, pač pa pojave in objekte proučuje sintetično. Udeleženec pa tudi aktivno sodeluje, to pa je seveda velika pedagoška vrednost ekskurzije.
- Namen ekskurzije je tudi, da učenca pripravimo, da sam ali z našo pomočjo v prostoru odkriva medsebojna vplivanja geografskih faktorjev in geografskih zakonitosti, v preteklosti in sedanjosti.
Tako učenec, bodoči popotnik, ne bo samo turist, ki bo opazoval naravne lepote, ampak bo znal poiskati vzroke in zveze, ki so botrovale nastanku določene pokrajine, določenemu geografskemu pojavu, ali določeni družbi.
- Ker ima ekskurzija tudi družbeno vzgojni moment, je kolektivna, budi pri učencih kolektivni duh, jih vzgaja v solidarne, humane, tovariške, požrtvovalne člane naše socialistične družbe.

^x Dipl. geograf, Osnovna šola France Prešeren, 64000 Kranj, Zlato polje, glej izvleček na koncu Obzornika

- Njen namen je tudi, da pri učencih vzbuja željo po aktivnem sodelovanju pri družbenokoristnem delu, navaja jih na vztrajnost, odgovornost in točnost pri delu.
- Pri učencih razvija smisel za lepoto, budi ljubezen do narave - do domovine.
- Prispeva h krepitvi fizičnih sposobnosti učencev, omogoča rekreacijo in relaksacijo učencev.
- Njen namen je, da razvija sposobnost orientacije v prostoru, uporabo načrtov in kart na terenu ter da usposablja učence za geografsko predstavljanje terena.
- Njen namen je tudi, da učenca sooči z onesnaževanjem okolja in možnostmi zaščite le-tega.
- Prispeva tudi k usposabljanju učencev za obrambo in zaščito domovine.

Poenotenje programa ekskurzij na Gorenjskem

Ker je Slovenija naša ožja domovina, menim, da bi učence OŠ seznanili z geografskimi značilnostmi posameznih slovenskih pokrajin. Učenci se srečujejo z geografskimi pojmi že od 1. razreda naprej in imajo že od 1. razreda kot metodo izobraževanja ekskurzije, seveda primerne njihovi stopnji razvoja.

Tako prva dva razreda proučujeta le najbližjo okolico, 3. razred se seznanja s pokrajino v okviru občine, 4. razred pa že odkriva alpski in kraski svet.

Enoten program pa smo pripravili za 5., 6., 7. in 8. razrede.

- Ker živimo v alpskem svetu, smo se odločili, da planiramo ekskurzije v

5. razrede v Koprsko primorje in seveda to ekskurzijo povežemo z učno snovjo pri spoznavanju družbe.

V Koprskem primorju si ogledamo najprej Socerb, od koder je pogled na vso slovensko obalo, nato koprsko pristanišče, kjer se učenci seznanijo z organizacijo pristanišča in objekti v pristanišču, kar je tudi v učnem načrtu.

Pri ogledu mesta Kopra spoznajo zgodovinski razvoj, povojni razvoj mesta, gospodarski pomen danes, srečajo se z melioracijo plitvega morja ter z dvojezičnostjo (italijansko-slovenski napisi).

V Strunjanu, kjer je odmor, so zanimive soline, v Piranu si ogledamo mesto, akvarij, če je čas, tudi pomorski muzej, kar se tudi veže na učno snov. Zadnja zanimivost je obmorsko turistično središče - Portorož.

Ekskurzija za 6. razrede

To smo planirali v Celjsko kotlino in na Sotelsko.

Ker so te ekskurzije splošne s poudarkom na geografiji, si v Celju ogledamo muzej in mesto, v Rogaški Slatini izvire vrelecev, toplice v Podčetrtku in Kumrovec. Iz Kumrovca nadaljujemo pot v Trepčo (rojstna hiša Titove matere in muzeja) ter se preko Senovega in Brestanice ob robu Posavskega hribovja vračamo domov.

Ekskurzija za 7. razrede

7. razredi potujejo najprej na Dravsko polje. Ker se pot 7. razredov tu ponavlja, zaradi odmora vožnjo prekinemo in obiščemo Rimsko nekropolo v Šenpetru, ki smo jo pri 6. razredih prav zaradi tega izpustili. Naslednji obisk je namenjen Mariboru, mestu in akvariju. Pot nas vodi dalje po Zg. Dravski dolini do Dravograda, kjer se srečamo z dravskimi elektrarnami.

in ob Meži potujemo do Raven na Koroškem in v Kotlje, kjer si ogledamo rimski vrelec in Prežihovino. Po Mislinjski dolini in ob Paki pridemo v Velenje, kjer obiščemo muzej na gradu in mesto.

Tu je naša ekskurzija za 7. razrede končana.

8. razredi potujejo v Predalpski svet po Poljanski dolini čez Kladje v Cer-kno, bolnico Franjo, nato v Idrijo in čez Črni vrh v Vipavsko dolino - izvir Vipave, nato preko Vipavske doline na Tržaško-Komenski kras po vin-ski poti do Lipice ali Škocjanskih jam.

Vse ekskurzije so časovno izračunane na 12^h, če se odvijajo točno po pro-gramu.

- Poenoten učni program ekskurzij na OŠ je prav gotovo pomemben, ker na osnovi tega programa lahko planirajo svoje ekskurzije tudi srednje šole, saj menim, da bi ne glede na njihovo usmeritev prav vse šole mo-rale organizirati geografske ekskurzije. Če programa nimamo in ga ne poznamo, se ekskurzije lahko ponavljajo. Seveda pa mora vsaka ekskur-zija biti dobro pripravljena, saj na dobro pripravljene ekskurziji učence lahko opozarjamo na medsebojno delovanje geografskih faktorjev, na geografske značilnosti v pokrajini, ki jo proučujemo.

Na naših ekskurzijah pa ne seznanjamo s pokrajino in njenimi dejstvi le učence, ampak tudi učitelje. V veliko zadovoljstvo nam bo, če bomo slišali, kot se je že zgodilo, da so prav na naš račun spoznali vse lepote Slovenije.

Tako je dobro organizirana in strokovno pripravljena geografska ekskur-zija edina garancija za njen uspeh.

Literatura

1. Učeničke ekskurzije, izleti i posete. Zavod za unapredjenje vaspitanja i obrazovanja grada Beograda, Beograd 1977
2. Rudi Vujadin, Obrazovno-vaspitne vrednosti geografskih ekskurzija, Modernizacija pouka geografije, Portorož 1980
3. Nazornost v geografiji, prof. Zgonik, Maribor 1958
4. Ekskurzija kot oblika geografskega izobraževanja, Košak Marija, Modernizacija pouka geografije, Portorož 1980

ŠOLSKI ZEMLJEVID SLOVENIJE

Vili Kos^x

Ob koncu leta 1979 sta Državna založba in Zavod za šolstvo dala pobudo za izdelavo novega šolskega zemljevida Slovenije. Geodetski zavod SR Slovenije se je po tem pogovoru takoj začel ukvarjati z novo zasnovo te karte in je kmalu nato tudi pričel izdelovati potrebne založniške originale. Ta trenu tek celotno izdelano gradivo že čaka na iztis. Po programu Geodetskega zavoda bi morala biti karta že natisnjena, vendar zaradi objektivnih težav v tiskarni DFLO, ki bo karto natisnilo, ni prišla pravočasno na vrsto.

Nova karta se bo nekoliko razlikovala od dosedanje. Merilo karte je nespremenjeno, to je 1:500 000, ravno tako tudi format 60 x 46 cm. Vendar pa bo karta zgibana na format 20 x 11,5 cm. To bo vsekakor praktična novost, saj bodo učenci karto lahko prenašali v šolski torbi brez nevarnosti, da bi jo prehitro uničili.

Hrbtina stran karte bo tudi potiskana. Del prostora je namenjen ovitku, ostali del pa kratkemu geografskemu opisu Slovenije. Na tej strani bosta tudi simbola na se državnosti, republiški grb in zastava.

Vsebinsko je karta zasnovana kot splosna fizična karta z elementi, ki so običajni za tovrstni prikaz. Komunikacijska mreža je sestavljena po najnovejših podatkih in v skladu z administrativno kategorizacijo. Posebnost pa je prikazovanje naselij ali zazidanosti. S tlorisno ploskvijo je prikazana vsa pozidava, z imeni pa so označeni samo večji kraji. Izredno pozornost smo pri izdelavi karte namenili reliefu. Ta je prikazan v tehniki senčenja in bo natisnjen večbarvno, tako da bo preglednost nad oblikovitostjo našega prostora čim popolnejša.

^x Dipl. ing. geod., vodja kartografskega oddelka, Geodetski zavod SRS, 61000 Ljubljana, Saranovičeva

Pri izdelavi smo uporabljali vse sodobne tehnološke možnosti, s katerimi naš Zavod razpolaga, od plastičnih folij do raznih rastrov. Osnova za sestavo osenčenega reliefa pa je izdelana celo računalniško.

Prepričani smo, da bomo z izdajo te karte Slovenije izpolnili občutno vrzel v učnih pripomočkih za pouk geografije. Vemo pa tudi, da se ob vsaki prvi izdaji neke nove kartografske publikacije prikradejo tudi napake. S pomočjo vseh, ki si žele, da bi to učilo bilo popolno, bomo naslednje izdaje verjetno lahko pripravili brez napak.

Če bo šlo v nadaljevanju vse po sreči, bo karta v mesecu januarju 1982 zanesljivo že v prodajalnah.

GEOGRAFIJA IN UČENCI NA PREHODU IZ OSNOVNE ŠOLE V USMERJENO
IZOBRAŽEVANJE

Tatjana Ferjan^x

Geografija se po novem ne poučuje več v koncentričnih krogih, ampak linearno-spiralno. Zato je predznanje nujen pogoj za uspešno delo. Poleg tega tudi snov v SVIO sestavlja s snovjo v osnovni šoli celoto, ker je pravzaprav njeno nadaljevanje. V zvezi s tem sem v vseh prvih razredih, ki jih poučujem, analizirala učencevo izhodiščno znanje. Naredila sem eksemplaričen preizkus znanja geografije iz osnovne šole. Tako sem ugotovila glavne pomanjkljivosti v znanju in osnovno znanje zemljepisa, na katerem naj bi gradili dalje. Sondno anketo sem izvedla 2 leti zapored v dveh prvih razredih in je zajela 124 učencev, ki so končali osnovno šolo v različnih krajih Slovenije. V osnovni šoli so imeli 54 % učencev dobro, 3 % odlično, 13 % prav dobro in 30 % zadostno oceno iz zemljepisa. Število anketiranih ni preveč reprezentativno po številu (124), zato rezultati ne morejo biti absolutni za postavitev zaključkov, vendar nas soočajo z določeno problematiko. Postavljena vprašanja so se glasila obe leti enako.

1. A Kaj je zemljevid in čemu služi?
B Kaj je stopinjska mreža in čemu služi?
2. A Kaj je rotacija zemlje in kakšne so njene posledice?
B Kaj je revolucija zemlje in kakšne so njene posledice?
3. A Kaj je zemljepisna dolžina?
B Kaj je zemljepisna širina?
4. A Naštej tipe naravnega rastja v vročem pasu!
B Naštej tipe naravnega rastja v zmernem pasu!

^x Dr., Solski center za blagovni promet, 61000 Ljubljana, Poljanska 28-A, glej izvleček na koncu Obzornika

- . A Obrazloži pojem plantaža!
- B Obrazloži pojem polikulturno kmetijstvo!

- . A Navedi vsaj 4 sredozemske kulture!
- B Navedi vsaj 4 tropske kulture!

- . A Kaj razumeš pod imenom Latinska Amerika?
- B Kaj razumeš pod imenom Angloamerika?

- . A Naštej države severne Evrope!
- B Naštej države južne Evrope!

- 9. A Povej velikost Jugoslavije in število prebivalcev!
- B Imenuj povodja v Jugoslaviji!

- 10. A Naštej republike z glavnimi mesti v Jugoslaviji!
- B Imenuj gorstva v Jugoslaviji!

Na A skupino vprašanj je odgovorilo 63 učencev (27 v prvem letu in 36 v drugem letu), na B skupino pa 61 učencev (28 prvo leto in 33 drugo leto), tako da so v vsakem razredu pisali A in B nalogo obe leti zapored. Vprašanja spada jo med osnovni geografski inventar znanja in niso strogo šolska, ampak zelo splošna. Kot pravilen odgovor sem štela, če je bil smiselno pravilen, pa čeprav je bil besedno zelo ohlapno izražen. Največje število točk je bilo 10 (po eno na odgovor), 10, 9, 8 točk ni pisal nihče od 124, dalje je razvidno iz tabele

Točke	A	B	A	B
7	-	1	-	-
6	2	-	1	-
5	-	-	1	1
4	-	3	2	1
3	5	4	3	2
2	6	10	3	7
1	7	6	14	8
0	7	4	12	14

Naloga je bila pozitivna s 4 točkami, kar je doseglo prvo in drugo leto po 6 učencev (ok. 11 %), s tremi točkami je bilo 12 %, manj kot 3 točke pa je doseglo od 21 - 27 % učencev, ki so imeli 1 ali 2 pravilna odgovora. Koliko učencev je pravilno rešilo posamezni odgovor, je razvidno iz naslednje tabele

Številka odgovora	ANKETA A Število učencev 63 pravilni odgovori v %	ANKETA B Število učencev 61 pravilni odgovori v %
1	35,11	13,73
2	11,09	9,89
3	3,23	7,81
4	6,93	10,41
5	17,09	22,39
6	24,60	17,04
7	12,94	15,74
8	19,05	11,41
9	13,55	7,10
10	47,20	26,53

Vprašanje 10 A (našteti republike z glavnimi mesti) res ni zahtevno vprašanje. To znajo učenci že iz nižjih razredov osnovne šole ali vsaj iz 5. razreda. Čeprav je procentualno dosegel odgovor največji uspeh, vendar kljub temu to ni dovolj uspešno glede na prej navedeno dejstvo. Pri tem odgovoru smo zahtevali celoten odgovor za točko. Nekateri učenci so pustili tudi ta odgovor prazen, delno izpolnjen ali pa se pri nekaterih pojavlja popolna nelogika. Na vprašanje 10 B smo zahtevali vseh 6 gorstev, sicer odgovor ni dobil točke. Pri negativnih odgovorih se najpogosteje navajajo deli alpskega sveta, ostalo pa manjka. Nekateri učenci sploh niso odgovorili, ali pa se pojavlja v odgovorih določen nesmisel (imena gora).

Vprašanje 9 A se na naša na osnovne številčne podatke za Jugoslavijo (velikost in število prebivalcev). Velikosti Jugoslavije učenci ne poznajo, števi-

lo prebivalcev pa je mnogim znano. Odgovor je bil pozitiven, če je učenec navedel obe številki. Odgovori na vprašanje 9 B pokažejo, da učenci nimajo prostorske predstave o smereh toka naših rek.

Odgovora 8 A in B kažeta, da večina učencev nima prostorske predstave o razporeditvi držav v Evropi. Odgovora 7 A in B povesta, da učenci pojem poznajo približno v enakih procentih. Čeprav je temu poglavju v 7. razredu osnovne šole namenjeno precej časa, kažejo odgovori veliko praznino v znanju (npr. govorijo o kontinentu, nimajo prostorske omejitve, navajajo popolne nesmisle, ali pa sploh ne odgovorijo).

Tropske in sredozemske kulture učenci poznajo, a jih ne znajo natančno opredeliti. Kot pravičen odgovor smo šteli, če so navedli po 4 kulture in se niso pojavljale kulture, ki ne spadajo sem (odgovor na vprašanje 6 A in B).

5. odgovor kaže precejšnjo pomanjkljivost. Učenci pojem poznajo, a so v izražanju velike ohlapnosti.

Prirodno rastje v tropskem pasu je učencem bolj poznano kot v zmernem pasu, kjer naštevajo posamezne kulture. Vzrok za tako ugotovitev je, da je za tropsko rastje večje zanimanje in je zato tudi bolj razumsko osvojeno (4 A in B).

Pojma zemljepisna dolžina in širina (vprašanje 3 A in B) sta za učence težka in boljših rezultatov niti ne moremo pričakovati. Kot pojem učenci poznajo, vedo na kaj se nanaša, a ne znajo precizirati. Mešajo širino in dolžino in vidi se pomanjkanje prave predstave o pojmu.

Revolucijo in rotacijo zemlje učenci kot gibanje poznajo, a ne v funkciji, saj posledic ne vedo ali pa zamešajo pojma. V 6. razredu posvečajo temu poglavju veliko pozornosti, a presenečajo sorazmerno slabi in nepopolni odgovori. Nazornost je pri obravnavi te snovi navadno velika. Prav tako imamo opravka s posledicami zemljine revolucije in rotacije praktično stalno, a tega učenci niso razumsko osvojili in še na tej stopnji ne znajo.

Na prvo vprašanje so bili odgovori dokaj zadovoljivi, vendar je tudi precej netočnosti in pomanjkljivosti v odgovorih.

Čeprav ta anketa ni bila po obsegu vprašanj niti anketirancev preveč obsežna, nam je pokazala sliko geografskega znanja učencev, ki so končali osnovno šolo v različnih krajih. Anketiranim manjka osnovno znanje, ki ni samo geografsko, ampak splošno. Ob tej anketi bodo razmišljali mnogi, ki učijo v osnovni ali srednji šoli, kako izboljšati delo v razredu, da bodo rezultati znanja boljši. Kaj lahko zaključimo iz te ankete?

1. Geografsko znanje je zelo šibko.
2. Učenci slabo poznajo strokovne izraze, pri čemer gre za mešanje pojmov
3. Učenci nimajo pravilne predstave o statističnih podatkih. Vprašanje je, kako to približati učencem.
4. Učencem manjka prava geografska vizualna predstava prostora in pojavov, zato tudi ni trajnega geografskega znanja.

Veliko teh pomanjkljivosti bi odpravili z večjo uporabo vseh vrst kart, ki dajejo učencem vizualno predstavo geografskega prostora in drugih geografskih pojavov v prostoru (tudi številčnih!). Z njimi bi zagotovili trajnejše znanje tudi na višjem nivoju, ob njihovi uporabi se razvija tudi geografsko mišljenje.

Geografska literatura (poleg učbenika tudi druga) učencem dviga zanimanje za snov. Če je učenec motiviran za delo, bo sam zaradi interesa iskal še nove dodatne vire. Ob problematičnih stvareh se učencem odpro vprašanja, ki jih navadno rešujejo v razgovoru med učiteljem in učencem. Geografska literatura širi učencem nevsiljeno znanje in odpira pot k samoizobraževanju.

Pri uporabi raznih vizualnih pripomočkov (filmi, diapozitivi, prosojnice) moramo upoštevati kvantiteto in kvaliteto. Če učencem zavrtime film, si ustvarijo neko splošno sliko o državi, o pojavu. Če pa hočemo razložiti le določene glavne značilnosti, tipičnosti, moramo izbrati le določene slike, diapozitive in ob njih obrazložiti pojav, zanimivost.

S pravilno uporabo geografskih kart vseh vrst in grafičnih predstavitev, z geografsko literaturo, z vizualnimi sredstvi dosežemo uporabnejše in trajnejše znanje. Geografsko znanje postane tako širše in učenci obdrže vizualno predstavo o pojavih in statističnih podatkih.

Pripomočki in oblike dela omogočajo učencem aktivnost pri delu v razredu in s tem večje zanimanje za predmet tudi izven šole. Geografijo naj učenci spoznajo ne samo kot učni predmet, ampak kot predmet, ki široko prestopi mejo učilnice, saj smo v življenju stalno z njim v kontaktu bodisi v ekonomskih dogodkih, političnih, prometnih, turističnih in drugih.

Vir:

Skupna vzgojnoizobrazbena osnova v usmerjenem izobraževanju, Zavod SR Slovenije za šolstvo, Ljubljana 1979.

Stanko Buser^x

V skupni vzgojno izobrazbeni osnovi (SVIO) srednjega usmerjenega izobraževanja, s katerim pričujemo letos v naših šolah, je naravoslovje v 1. in 2. razredu glede na družboslovje močno zapostavljeno. Žal tudi geografija, ki je v celoti priključena družboslovju, nima ustreznega mesta še posebno glede vsebin fizične geografije. Zapostavljenost je čutiti v skopem številu ur in s tem v zvezi s skrajšanimi vsebinami snovi, ki so bile doslej dostojno zastopane v srednjih šolah. Tako je geologija, ki je bila doslej priključena raznim predmetom (največ geografiji), docela izpadla iz programa za vse učence. Lahko rečemo, da je snov iz paleontologije in stratigrafije v 8. razredu osnovne šole na 26 straneh Lučvoničevega učbenika obdelana celo preveč podrobno in obsežno. Tudi v Ilesičevem učbeniku občne geografije za gimnazijo in srednje šole so na 23 straneh nekatera poglavja fizične geologije obdelana zares temeljito. Žal pa se mnogokrat dogaja, da učitelji to snov preidejo bolj "površno" ali pa s premalo življenjske razlage.

Ob spoznanju, da bo bodoči rod učencev občutno prikrajšan zaradi macehoveškega obnašanja do enega osnovnih naravoslovnih predmetov, kot je geologija, smo si geologi ob podpori Univerze, Prirodoslovnega društva Slovenije in vseh porabnikov naše vede že od 1978. leta dalje prizadevali spremeniti storjene nepravilnosti. Hoteli smo, da se doda predmetu geografija in biologija borih 15 ur za snov iz geologije, vendar nam to ni uspelo, čeprav so naša hotenja podprli. Pri tem nismo stremeli za tem, da bi dobili kasneje na visoke šole čim več študentov, saj je postala

^x Dr., dipl. ing. geologije, višji svetovalec, Geološki zavod Ljubljana, 61000 Ljubljana, Dimičeva 16, glej izvleček na koncu Čbzornika

Ia geologija celo modni študij na Univerzi, ampak čutimo potrebo, da dobi vsak učenec na srednji stopnji šolanja osnovna spoznanja iz geologije.

Uspelo nam je, da bo geologija uvedena kot samostojni predmet v 3. razred šol naravoslovno-matematične usmeritve s skupnim številom 70 ur. Ob našem stremljenju so nas podprli številni geografi, biologi in kemiki, ki se zavedajo, da brez poznanja nekaterih vsebin geologije ni moč postati vsestranski znanstveni delavec ali pedagog. Se vedno smo mnjenja, da bo v bodoče nujno uvesti snov iz osnov geologije v vse programe. V tem stremljenju si bomo skupaj z geografi, ki prav tako niso našli ustreznega mesta v usmerjenem izobraževanju, prizadevali, da bi se stvari spremenile.

Učni načrt geologije, ki je bil že sprejet na Izobraževalni skupnosti Slovenije, vsebuje naslednja večja poglavja:

1. Uvod (2 uri)
2. Osnove o zgradbi Zemlje (12 ur)
3. Magmatizem (7 ur)
4. Eksogena dinamika (8 ur)
5. Tektonika (6 ur)
6. Metamorfoza (2 uri)
7. Historična geologija (8 ur)
8. Raziskave in pridobivanje mineralnih surovin. Hidrogeologija in inženirska geologija (11 ur)
9. Geološki razvoj ozemlja Jugoslavije (14 ur)

Novost načrta sta zadnji dve poglavji, ki naj bi predstavljali bistvo učnega predmeta geologija. Izognili se bomo spominskemu učenju o raznih kristalografskih sistemih in geoloških dobah, kar je doslej marsikomu porodilo odpor do celotne geologije. Skrbeti bomo morali za čim bolj

življenjsko podajanje snovi ob uporabi obveznih pripomočkov, med katere bo spadala zbirka kamenin, mineralov, fosilov, rud in geološke karte merila 1:500 000 in 1:100 000 ter tabele in grafikoni.

Predmet geologija naj bi prvenstveno učili profesorji geografije in biologije. Oboji so si doslej večji del znanja za učenje geologije že pridobili pri samem študiju na Univerzi ali kasneje v praksi. Predhodno pa bodo morali opraviti strokovni seminar iz predpisane snovi, ki ga bo organiziral Zavod SRS za šolstvo. Na seminarju bosta posebno poudarjeni snovi zadnjih dveh poglavij učnega načrta. Pripravljamo pa tudi seznam strokovnjakov, ki bodo pripravljene pomagati profesorjem pri izvajanju pouka in organizaciji ekskurzij v času naravoslovnih dni.

Snov geologije je izredno hvaležna za organizacijo naravoslovnih dni.

V času naravoslovnih dni bi bilo potrebno predmetu geologije posvetiti dva dneva. S tem bi bilo moč vsaj deloma nadoknaditi vsebine tega predmeta, ki v snovi SVIO ni zastopan za 1. in 2. razred usmerjenih srednjih šol.

Prvi geološki naravoslovni dan bi si učenci ogledali v bližnji okolici svojega kraja zakonitosti, ki vladajo pri preoblikovanju obstoječe kameninske podlage in s tem v vzročni zvezi nastajanje nove. Na sedanjem primeru teh pojavov jim bo olajšano praktično razumevanje geološkega dogajanja v zemeljski zgodovini, ki je zaradi odmaknjenosti težje dojemljiv. Na ekskurziji si bodo učenci ogledali različne kamenine od magmatskih, sedimentnih in metamorfnih, odvisno pač od predela, ki ga bodo lahko obiskali. Sami bodo lahko nabirali primerke kamenin in rudnin ter okamenin za svojo šolsko zbirko. Nadalje se bodo seznanili s silami v zemeljski notranjosti, ki povzročajo gubanje in prelamljanje kamenin ter potrese in si ustvarili podobo o tektonski zgradbi širše okolice svojega

kraja.

Omenjeno ekskurzijo seveda ni moč organizirati v vsakem kraju. Za takšen ogled so potrebne vsaj trdne kamenine in dovolj ostalih geoloških znamenitosti. Za predele, kjer to še ni storjeno, bo potrebno pripraviti geološke opise pokrajine v obliki ekskurzij. Možnost je tudi, da se bodo zbrale večje skupine učencev, ki jih bo na ekskurzijo vodil poleg učitelja še geolog, ki najbolje pozna geološko zgradbo kraja. Poleg tega je možno organizirati seminarje, na katerih bodo podani učiteljem natančni opisi geoloških ekskurzij, napravljeni pa bodo tudi sezname geologov, na katere se bodo učitelji lahko obračali v zvezi z organiziranjem ekskurzij v različnih predelih Slovenije.

Drugi geološki naravoslovni dan bi naj bil namenjen spoznavanju slovenskih rudninskih bogastev. Skupine učencev bi naj obiskale enega izmed slovenskih premogovnikov, rudnikov, naftnih polj, večjih kamnolomov, peskokopov in glinokopov ter še neizkoriščena rudninska bogastva. Učenci bi se seznanili z nastankom rudninskih snovi, načinom njihovih raziskav in izkoriščanja ter spoznali življenje rudarjev in delavcev, ki črpajo naša rudninska bogastva.

Tudi za ekskurzije v omenjene predele bo napisan praktični vodnik, poleg tega pa bodo strokovnjaki lahko posredovali učencem izčrpnjšo razlago. Prav tako si bodo lahko učenci tudi na teh ekskurzijah nabrali primerke rudnin in kamenin za svojo šolsko zbirko.

12. zborovanja slovenskih geografov v Kranju in na Bledu od 15. do 17.10.1

Potek zborovanja:

15.10.1981	-	Kranj, Skupščina občine Kranj
Otvoritev
Pozdrav gostov
Predavanja
15.10.1981	-	Bled
Predavanja
Otvoritev razstave Inštituta za geografijo
16.10.1981	-	Bled
Predavanja
17.10.1981	-	Ekskurzije

1. 12. zborovanje slovenskih geografov v Kranju je odprl predsednik Geografskega društva Slovenije prof.dr. Jurij Kunaver. Pozdravil je navzoče in zborovalcem zaželel uspešno delo.

Mag. Rado Kočevar je v imenu organizacijskega odbora zborovanja poročal o pripravah na zborovanje ter predlagal delovni načrt zborovanja.

V imenu skupščine občine Kranj je udeležence pozdravil tov. Stane Bož. Zborovanja se je udeležil tudi tov. Milan Kupper s slovenske gimnazije v Celovcu, ki je v imenu zamejskih Korošcev pozdravil udeležence.

Pismene pozdrave zborovanja slovenskih geografov je poslal najstarejši geograf tov. Pavle Kunaver.

2. Delovno predsedstvo dopoldanskega zasedanja, 15.10.1981 v Kranju, sestavljali: dr. Igor Vrišer (predsednik), dr. Ivan Gams, dr. Vladin Klemenčič, prof. Ludvik Olas, mag. Rado Kočevar.

V skladu s programom so referenti predstavili svoje referate.

Diskusija:

Dr. Vladimir Kokole je v kratkem poročilu predstavil proces urbanizacije na Gorenjskem. Prvi podatki popisa prebivalcev 1981 prikažejo diferenciacijo Gorenjske glede na urbanizacijo; urbano prebivalstvo narasča, povečuje se delež Kranja v celotnem prebivalstvu Gorenjske.

Mag. Janez Sušnik je orisal stanje industrije na Gorenjskem in zaključil, da ima tudi Gorenjska nekaj industrijskih obratov, ki sodijo med vodilne v Sloveniji in Jugoslaviji ne le po izvozu, temveč tudi po tehnologiji.

Dr. Ivan Gams je menil, da so naše ocene stanja industrije preveč subjektivne. Za realno sliko so potrebni kvantitativni kazalci in primerjava z razvitimi v svetu.

Dr. Jurij Kunaver je pojasnil, da bo čez štiri leta svetovni kongres geografov v Parizu. Tema kongresa bo alpski prostor, v to temo bi se lahko vključila tudi Jugoslavija in s tem Gorenjska.

Dr. Svetozar Ilesič je predlagal, da se v resolucijo zborovanja vnese tudi predlog, naj bi se tudi Jugoslavija vključila v organizacijsko mrežo svetovnega kongresa geografov v Parizu. Ob kongresu bodo tudi simpoziji o alpskem prostoru v vseh alpskih deželah razen v Jugoslaviji.

V diskusiji so še sodelovali:

Tov. Lojze Peterle je poudaril potrebo po proučitvi bodočega razvoja Gorenjske glede na stanje industrije danes.

Tov. Vera Kokole je govorila o pomenu industrije Gorenjske za razvoj industrije v ostalih krajih Slovenije. Industrija naj bi ne bila le proizvodna, temveč tudi "možganski stroj".

Tov. Zvonimir Berlot je menil, da predelovalna industrija na Gorenjskem zahteva tudi velik uvoz surovin.

3. Delovno predsedstvo popoldanskega zasedanja, 15.10.1981, so sestavljali: dr. Peter Habič (predsednik), prof. Valentin Triler, mag. Rado Kočevar, mag. Marjan Ravbar.

Pred popoldanskim zasedanjem je zborovanje geografov v imenu poljskih geografov pozdravil dr. Marian Harasimiuk.

Referati so potekali po programu. Zaradi povezanosti referata dr. Jurija Kunaverja s tematiko referata dr. Matjaža Jeršiča je slednji predstavil

svoj referat "Preobrazba alpske pokrajine z vidika odnosov človek - narava" za referatom dr. Jurija Kunaverja.

Diskusija

V popoldanski diskusiji so sodelovali:

Dr. Stanko Buser, ki je govoril o dokazih za recentno narivanje na Gorenjskem ter produ, ki vsebuje terciarne kamnine.

Dr. Peter Habič je govoril o nastajanju reliefne energije.

Dr. Jurij Kunaver je menil, da geografi Gorenjske premalo opozarjajo na aplikativno plat geomorfoloških oblik ter speleoloških pojavov.

Dr. Ivan Gams uporaba termina notranji Dinaridi med geologi, meja med Južnimi Alpami in Dinaridi, delitev Karavank in Kamniških Alp.

Dr. Stanko Buser je ugotavljal, da je med geologi in geografi premalo sodelovanja pri raziskovalnem delu. Skupne raziskave bi lahko pripeljele do večjih rezultatov.

Po popoldanskem delu je direktor IGU mag. Dušan Fatur odprl razstavo literature, kart in drugega gradiva o Gorenjski. Gradivo so prispevali IGU, PZE za geografijo, Urbani stični inštitut in Geodetski zavod.

Delovno predsedstvo dopoldanskega dela zborovanja v petek, 16.10.1981, so sestavljali: dr. Mirko Pak (predsednik), dr. Matjaž Jeršič, dr. Vladimir Kokole.

Udeležence 12. zborovanja slovenskih geografov je pozdravil predstavnik Slovenskega raziskovalnega inštituta iz Trsta Pavel Štranj.

Dopoldanski program zborovanja je potekal po programu.

V diskusiji so sodelovali:

Dr. Ivan Gams je predlagal, da se pripravi posvet o urejanju podeželja.

Dr. Vladimir Kokole je govoril o težavah pri opredelitvi naselij, (naselje, ruralni center ... za vrsto naselij na podeželju).

Tov. Lojze Peterle je poudaril, da se z vprašanjem odpadkov ukvarja vrsta institucij. Ker to postaja vse večji problem v današnji družbi, bi bilo po-

trebno to vprašanje reševati povezano. Predlaga, naj znanstvena sekcija ustanovi delovno skupino za odpadke.

Dr. Vladimir Kokole je menil, da je študija centralnih krajev v Sloveniji že zastarela. Potrebna je nova študija, ki naj bi analizirala današnje stanje in z novo metodologijo pripravila raziskavo centralnih krajev v Sloveniji.

Dr. Mirko Pak je predlagal, naj bi znanstvena sekcija GDS potrdila uporabo termina pokrajina namesto krajina.

Tov. Andrej Černe je menil, da je potrebno razčistiti pojme: prostorski, geografski, regionalni razvoj.

Dr. Stanko Buser je ugotavljal, da geografi premalo opozarjajo na nemogoče urbanistične rešitve v prostoru.

Dr. Svetozar Ilesič je bil mnenja, da geografija preveč za haja v specializacijo, ne glede na usmeritev pa mora biti geografsko mišljenje prisotno pri vseh geografih. Pojave v pokrajini je treba obravnavati kompleksno

5. Delovno predsedstvo popoldanskega zborovanja so sestavljali: prof. Marija Košak, mag. Slavko Brinovec (predsednik), prof. Mira Verbič, prof. Franc Marič in prof. Zvezdana Knez-Šterbenc.

Diskusija:

Prof. Dragica Borko je ugotavljala, da so novi učbeniki in delovni zvezki učiteljem in dijakom v veliko pomoč. Učitelje bi bilo potrebno usposobiti za uporabo delovnih zvezkov - vaj. Predlaga, da bi učitelji dobili že rešene vaje.

Tov. Mira Verbič je predlagala, naj bi o metodah dela, uporabi učbenikov in delovnega zvezka razpravljali geografski aktivni v sodelovanju in ob pomoči svetovalca z Zavoda za šolstvo.

Dr. Stanko Buser se je potegoval za večji obseg geografije in geologije - razširiti učno snov v naravoslovnih programih.

Mag. Slavko Brinovec je pojasnil, da je zaradi uvajanja usmerjenega izobraževanja geografije v šoli trenutno več, vendar ne toliko, da bi lahko zaposlili nove geografe. Šole zaposlujejo zunanje sodelavce, ki so zaradi tega preobremenjeni. V naslednjih letih tega problema ne bo.

Prof. Marija Košak je govorila o permanentnem izobraževanju učiteljev geografije, pripraviti pa bi ga morala Filozofska fakulteta, PZE za geografijo.

Dr. Darko Radinja je pojasnil, da imajo fakultete odslej tudi dolžnost rednega dopolnilnega izobraževanja učiteljev na šolah. Ideja je bila, naj bi v Blejskem kotu organizirali terenske vaje, kjer naj bi učiteljem geografije na osnovnih in srednjih šolah predstavili metode raziskovalnega dela za potrebe šole.

Tov. Eva Zamperlo z Geodetskega zavoda je udeležence zborovanja seznanila s pripravo šolske karte, ki jo v sodelovanju s prof. Marijo Košakovo pripravlja Geodetski zavod. Na novem zemljevidu bodo naselja prikažana s tlorisom, relief bo senčen, na zadnji strani karte pa bo tekst. Karta bo predvidoma tiskana v mesecu decembru.

12. zborovanje slovenskih geografov v Kranju in na Bledu je zaključil dr. Jurij Kunaver. Udeležencem in referentom se je zahvalil za sodelovanje, organizatorjem zborovanja pa za uspešno organizacijo.

Zapisnik sestavila:

Janja Miklavc

Overovatelj:

dr. Vladimir Klemenčič

SKLEPI 12. ZBOROVANJA SLOVENSkih GEOGRAFOV V KRANJU IN NA
BLEDU, 15. - 17.10.1981

Slovenski geografi, zbrani na 12. zborovanju na Gorenjskem, ugotavljamo, da je treba še nadalje poglobljati idejno in teoretično geografsko misel ter krepiti uporabnost geografskih spoznanj o slovenski zemlji. Na zborovanju pa so bile še posebej poudarjene naslednje naloge:

1. GDS naj opozori sestavljalce programov za srednje izobraževanje, da se prizna geografiji status matičnega predmeta v okviru naravoslovnih dejavnosti in v smernicah izpostavi kompleksno preučevanje raziskovalnih enot.
2. Kadrovske šole naj pripravijo metodologijo dela za preučevanje posameznih raziskovalnih enot.
3. Načrtovanje in uresničevanje geografske vzgoje in izobraževanja ostaja naloga vseh geografov in njihovih ustanov.
4. Nadaljevati je treba geografsko regionalizacijo Slovenije in čimprej izdati Geografijo Slovenije in Atlas SRS.
5. Ustvarjalno se je treba lotiti geografske terminologije in skrbeti za njeno doslednejšo rabo.
6. Pospešiti je treba celovito raziskovanje slovenskega podeželja in pripraviti posebno posvetovanje o tej problematiki.
7. Nadaljevati je treba s preučevanjem razvitosti slovenskih pokrajin in omrežja pokrajinskih središč ter drugih tipov naselij.
8. Pokrajinsko ekološke analize kažejo boljše pogoje za kmetijstvo kot današnja izraba zemlje, še zlasti v sredogorskem svetu. Potrebno je pre vrednotenje pašno košnega sveta. Geografi menimo, da je še vedno odprto vprašanje primernosti dela dolinskih dobrav za intenzivnejšo kmetijsko

izrabo.

9. Sodelovanje s slovenskimi geografi in raziskovalnimi ustanovami onkraj meje naj bi bilo pogostejše in bolj organizirano.
10. Geografske raziskave onesnaževanja okolja so dovolj celovite, da lahko nakazujejo koristne napotke za pravočasno sprejemanje varstvenih ukrepov.
11. Nasi alpski turistični kraji zaostajajo v razvitosti in pestrosti turistične ponudbe, zato priporočamo pospešeno in organizirano povečevanje turističnih zmogljivosti, zlasti cenejših, v turističnih naseljih, avtokampih ter v planinskem in kmečkem turizmu, tako da bi prišle bolj do veljave pokrajinske prednosti, še posebno v območju Triglavskega narodnega parka in v njegovem obrobju.
12. Studija o industrijski razvitosti Gorenjske je opozorila na zapletenost nadaljnjega industrijskega razvoja tako Gorenjske kot celotne Slovenije, ki mu je treba tudi v prihodnje nameniti posebno pozornost.
13. Potrebna je večja popularizacija geografskih izsledkov in celotne geografske dejavnosti, k čemur naj prispevajo geografi na vseh ravneh delovanja.
14. Ker bo naslednji svetovni kongres geografov v Parizu leta 1984 obravnaval predvsem vprašanje Alpskega sveta, je potrebno, da se slovenski in jugoslovanski geografi čimprej vključijo v organizacijske in vsebinske priprave in na kongresu tudi aktivno sodelujejo.
15. V prihodnje je treba razviti tesnejše sodelovanje s sorodnimi strokami.
16. IO GDS naj analizira obstoječe razmere in razpravo na zborovanju ter izdela operativni načrt za realizacijo teh sklepov.

Z OBČNEGA ZBORA GEOGRAFSKEGA DRUŠTVA SLOVENIJE

Letošnje 12. zborovanje slovenskih geografov na Gorenjskem smo že skoro tradicionalno sklenili z občnim zborom Geografskega društva Slovenije, ki je bil 16. oktobra 1981 na Bledu. Kot že nekajkrat doslej smo izkoristili prisotnost večjega števila članstva za sklic občnega zbora, na katerem sicer nismo volili novih organov društva, ker je bil zbor programskega značaja, pač pa smo govorili o delu, ki smo ga opravili v preteklem letu, in nalogah, ki nas čaka jo v bodoče.

V uvodnem poročilu je dr. J. Kunaver, predsednik Geografskega društva Slovenije, predstavil delo izvršnega odbora v času, ki je minil od zadnjega občnega zbora. Izvršni odbor se je v tem času sedemkrat sestal, prav toliko sestankov pa je imelo tudi predsedstvo društva. Med važnejšimi akcijami je omenil posredovanje stališča Geografskega društva Slovenije v zvezi s položajem in vlogo geografije v usmerjenem izobraževanju, ki pa žal ni imelo odziva pri odgovornih družbenopolitičnih organih. Znova je poudaril pomen pouka geografije za domovinsko vzgojo mladega človeka, ter prizadevanja za doseg ustreznega položaja geografije v usmerjenem izobraževanju postavil kot cilj delovanja tudi v bodoče. Nato je v kratkih črtah orisal potek priprav na 12. zborovanje slovenskih geografov in se ob tej priliki ponovno zahvalil prizadevnim organizatorjem iz vrst članov krajskega aktiva, ki so s požrtvovalnim delom zagotovili uspešno delo zborovanja. Posebej se je zadržal pri pasivnosti posameznih aktivov in jo povezal tudi z vtisom o premajhni strokovni aktivnosti geografov, ki doslej niso veliko storili za permanentno izobraževanje v stroki.

V zvezi s problematiko dela posameznih aktivov je dr. J. Kunaver prisotne seznanil tudi s pobudo Republiške konference SZDL, sprejeto na problemski konferenci, o delovanju društev. V sklepih te konference je namreč zapisano, da je predvidena ukinitve t.i. republiških društev in namesto tega usta novi-

tev republiških zvez, ki naj bi združevale posamezna društva po krajih ali pokrajinah. S tem naj bi poglobili samoupravne in demokratične odnose tudi na področju strokovne in amaterske društvene dejavnosti kot tudi aktivirali širši krog članstva.

Dr J. Kunaver je svoje poročilo sklenil z mislijo, da bi kazalo o reorganizaciji Geografskega društva Slovenije čimprej razmisliti in morda ob proslavi 60-letnice društva ustanoviti Zvezo geografskih društev Slovenije.

Poročili predsednikov znanstvene sekcije in sekcije za pouk geografije sta v kratkih besedah predstavili zelo obsežno in pestro delo članov obeh sekcij. Težišče dela obeh sekcij so v preteklem letu predstavljale priprave programa za letošnje zborovanje slovenskih geografov, poleg tega pa sta organizirali tudi strokovno delo in različne diskusijske sestanke. Znanstvena sekcija je imela v preteklem letu več (7) strokovnih sestankov, na katerih so sprejeli program dela sekcije, govorilo o knjigi prof.dr. S. Ilešiča Pogledi na geografijo, razpravljali o delu geografov na področju urbanističnega družbenega in prostorskega planiranja, kot tudi o vlogi in pomenu Krajevnega leksikona Slovenije ter metodologiji popisa prebivalstva v letu 1981. Sekcija za pouk geografije si je, poleg priprav na zborovanje, prizadevala oživiti delo aktivov in informirati članstvo o novih programih za geografijo v srednjem usmerjenem izobraževanju ter sodelovanju pri pripravi učbenikov.

O delu posameznih aktivov ni bilo veliko slišati, ker so samo trije aktivisti - ljubljanski, celjski in mariborski - pripravili poročila o opravljenem delu, medtem ko sta predsednika novomeškega in kranjskega aktiva poročili podala v nekaj kratkih besedah. Največje delo je bilo v preteklem letu opravljeno v kranjskem aktivu, ki je zgledno pripravil zborovanje in ob tem uspel ustvariti jedro novih aktivistov in raziskovalcev. V ostalih aktivih je delo potekalo v okviru ustaljenih programov, v katere sodijo organizacija različnih strokovnih predavanj in ekskurzij. Na vseh območjih dela aktivov pa je bil ugotovljen pomanjkljiv stik z geografi pedagogi, ki se premalo vključuje-

jo v delo društva, kar posebej v novomeškem aktivu onemogoča pričetek normalnega delovanja.

V nadaljevanju občnega zbora je sledila skromna zahvala dolgoletni urednici Geografskega obzornika prof. Mari Radinjevi. Njeno nesebično in požrtvovalno delo naj bi bilo vodilo ostalim članom društva in njenim naslednikom, je poudaril v kratkem nagovoru predsednik sekcije za pouk geografije, mag. S. Brinovec.

Prisotnim je nato dr. P. Habič v imenu komisije za sklepe 12. zborovanja slovenskih geografov prebral osnutek resolucije, ki je bila soglasno sprejeta, njena vsebina pa je objavljena v tej številki na drugem mestu.

Sledila je diskusija o kraju in regiji prihodnjega zborovanja, v kateri so se izoblikovali štiri predlogi - Spodnje Posavje, Črni revir, Kras in Dolenjska z Belo krajino, končna odločitev pa je bila prepuščena članom izvršnega odbora.

Predsednik društva je ob koncu opozoril prisotne, da Geografsko društvo Slovenije praznuje v naslednjem letu 60-letnico svojega delovanja, katero moramo ustrezno obeležiti z našim delom na vseh področjih družbenega življenja in dela.

Zapisal

Ivo Piry

SEZNAM UDELEŽENCEV 12. ZBOROVANJA SLOVENSКИH GEOGRAFOV
V KRANJU IN NA BLEDU 15.-17.10.1981

Ahačič Milan	Kranj	Bratož Ž. Alenka	Nova Gorica
Ahačič Margareta	Tržič	Breščak Zinka	Maribor
Alegro Vera	Brestanica	Bržan Mirando	Lucija
Ančik Bojan	Radovljica	Brinovec Slavko	Kranj
Antič Olga	Križevci	Butina Breda	Maribor
Arh Katarina	Kranj	Buser Stanko	Ljubljana
Avsenak Polona	Jesenice		
Ažman Silva	Ljubljana	Contarutti Ljudmila	Košana
		Cigler Nevenka	Kranj
Babnik Miha	Kamnik	Ciruski Vinko	Novo mesto
Banovec Ana	Ljubljana	Cunder Tomaž	Ljubljana
Batič Arijana	Ljubljana	Cvetek Jože	Boh. Bistrica
Bernik Marija	Gorje pri Bledu		
Bernot France	Ljubljana	Černigoj Vera	Koper
Bernot Štefka	Ljubljana	Černilec Mara	Kranj
Beltram Gordana	Ljubljana	Černe Andrej	Ljubljana
Blažević Lidija	Krško	Černo Viliem	Trst
Blaznik Jelka	Škofja Loka	Črtalič Lada	Novo mesto
Bizovičar Tone	Ljubljana		
Bole Leonida	Logatec	Dekleva Joža	Ljubljana
Bohanec Ivica	Ljubljana	Domitrovič-Uranjek Darka	Celje
Bogataj Pavel	Ajdovščina	Dovč Franci	Ljubljana
Borko Dragica	Ljubljana	Drnovšek Stane	Ljubljana
Borovšak Stanka	Velenje		
Božič Dobrana	Rimske Toplice	Egart Jožica	Ljubljana
Bratila Drago	Ajdovščina	Erznožnik Darij	Žiri
Bratuš Marija	Kamnica		
Braune Anica	Ljubljana	Ferjan Tatjana	Ljubljana

Ficko Peter	Velenje	Jelenič Marica	Črnomelj
Flegar Marija	Murska Sobota	Jenko Vinko	Preddvor
Florjanc Cvetka	Borovnica	Jeršič Matjaž	Ljubljana
Florjančič Jožefa	Maribor	Jeršič Marija	Ljubljana
		Jerkovič Nada	Maribor
Gaberšnik Marica	Jelsane	Jezeršek Miha	Hrpelje
Gams Ivan	Ljubljana	Jovanovič Leposava	Ljubljana
Gabrovec Matej	Ljubljana		
Gerlica Vanda	Kranj	Kalan Matej	Ljubljana
Godnov Janez	Kranj	Kalan Ana	Škofja Loka
Golob Mira	Ljubljana	Kavčič Jožica	Polhov Gradec
Goričar Eva	Maribor	Karaživec Franjo	Maribor
Gorišek Savina	Il. Bistrica	Klemenčič Marijan	Ljubljana
Gosar Lojze	Ljubljana	Klemenčič Vladimir	Ljubljana
Gobec Andrej	Ljubljana	Klemenčič Ignac	Ljubljana
Grabnar Draga	Domžale	Kladnik Drago	Ljubljana
Grampovčan Olga	Vrhnika	Knez-Štrbenc Zvezdana	Celje
		Kocijan Tatjana	Ljubljana
Habe France	Postojna	Kočevar Rado	Kranj
Habič Peter	Postojna	Kogej Branka	Ljubljana
Harasimiuk Marian	Poljska	Kolar Mira	Maribor
Hodnik Vlasta	Maribor	Koltaj Marta	Ljubljana
Hostnik Alojz	Šmartno pri Litiji	Kolčnik Emil	Celje
Horvat Nada	Maribor	Kokole Vladimir	Ljubljana
Hudiček-Pečovnik Rozina	Maribor	Kos Marijana	Zreče
		Košak Marija	Ljubljana
Ilešič Svetozar	Ljubljana	Košuta Jožca	Škofije
		Kovačič Slava	Ponikva
Jamnišek Ada	Ljubljana	Kranjc Andrej	Postojna
Jazbec Jože	Trst	Krišelj Milan	Škofja Loka

Križnar Stanka	Škofja Loka	Mihevc Andrej	Ljubljana
Krofl Ivan	Brežice	Milač Vlasta	Zg. Pirniče
Kunaver Juri	Ljubljana	Milavec Maja	Cerknica
Kunaver Eta	Ljubljana	Miklavc Janja	Ljubljana
Kuper Milan	Celovec	Močnik Iva	Ljubljana
		Moder Olga	Dravograd
Lavrenčič Jana	Žirovnica	Mohorič Elizabeta	Predoslje
Lah Avguštin	Ljubljana	Mulec Zmaga	Postojna
Lenardič Božidar	Jesenice	Murko Elizabeta	Maribor
Leskovšek Stana	Zagorje		
Likar Jožica	Zg. Pirniče	Natek Milan	Ljubljana
Likar Lojze	Ajdovščina	Natek Karel	Ljubljana
Lojk Mojca	Kranj	Novak Dragica	Ljubljana
Lovrenčak Franc	Ljubljana	Nuk Peter	Bled
Luževič Marjan	Škofja Loka		
		Obrađovič Slava	Kranj
Mancini Tomaž	Ljubljana	Oblak Ljudmila	Novo mesto
Male Tatjana	Maribor	Ogorelec Breda	Ljubljana
Marin Antonija	Tržič	Olas Ludvik	Maribor
Marič Franc	Maribor	Ognjanovič Divna	Polje
Marchizeti Vera	Ljubljana	Omerzu Zdenka	Logatec
Marjetič Cita	Ljubljana	Oražem Milan	Ljubljana
Marn Stane	Ljubljana	Orsanič Miloša	Brežice
Maver Dušan	Stična	Oven Marija	Polje
Maučec Jože	Ptuj	Ozmec Alenka	Ljubljana
Meglen Olga	Grosuplje		
Mencinger Borut	Škofja Loka	Pak Mirko	Ljubljana
Meze Drago	Ljubljana	Pavlin Andreja	Novo mesto
Mesec-Noč Marija	Jesenice	Pavko Marjana	Maribor
Mihevc Bibijana	Ljubljana	Partljič Ljudmila	Maribor

Peček-Čurman Jolanka	Murska Sobota	Rosanda-Kos Marica	Pula
Peternel Slavica	Škofja Loka	Rus Angela	Ljubljana
Peterle Lojze	Ljubljana	Russi Vera	Piran
Petelin Nevenka	Ljubljana		
Pfajfar Janko	Lesce	Sajko Ivan	Kobilje
Pisanec Franc	Škofja Loka	Sajko-Ocepek Marija	Velenje
Pišek Rudolf	Ljubljana	Simčič Jelka	Ljubljana
Piry Ivo	Ljubljana	Skerlovnik-Štancar Ana	Šempeter pri Gorici Ljubljana
Pivačič Elica	Ljubljana	Slekovec Eva	
Plešec Franc	Železniki	Sore Anton	Celje
Plut Dušan		Stanjko Vera	Lipovže
Pohar Jožica	Dobrova pri Lj.	Stegnar Erna	Bled
Podobnik Tomo	Koper	Struga Franc	Mežica
Polajnar Majda	Ljubljana	Stanonik-Milič Minka	Ljubljana
Podlipnik Zofija	Kranjska Gora	Stergar Aleš	Ljubljana
Požar Manica	Maribor	Svečnik Janez	Maribor
Požeš Mirjam	Ljubljana	Sušin Jožica	Brežice
Puc Matjaž	Ljubljana		
Puljič Vida	Litija	Šali Fanika	Novo mesto
Pungartnik Oto	Celje	Šifrer Milan	Ljubljana
Pustavrh Mira	Šenčur	Šifrer Tatjana	Ljubljana
Primožič Marko	Velenje	Šilih Ferdinand	Maribor
Pristovnik Alojz	Ravne	Šircelj Milivoja	Ljubljana
		Šostar Brigita	Maribor
Radinja Mara	Ljubljana	Špes Metka	Ljubljana
Radinja Darko	Ljubljana	Škufca Milka	Grosuplje
Ravbar Marjan	Novo mesto	Štiglic Stane	Krško
Rebec Marija	Kor. Bela	Štrajn Pavel	Ljubljana
Rebec Janez	Ljubljana	Štruc Marija	Mežica
Rode Ksenija	Maribor	Šubelj Majda	Ljubljana

Suler Magda	Koper	Zabrič Željka	Kamnik
Sumrada Ljubica	Koper	Zafošnik Jelka	Ravne
Terčon Jože	Kranj	Zajc Ivan	Brežice
Tonejc Saša	Maribor	Zajc Josipina	Stična
Tomažič Veronika	Nova Gorica	Zevnik Marko	Ljubljana
Trilar Valentin	Kranj	Zlatev Marija	Maribor
Trojnar Milan	Žiri	Zor Vid	Maribor
Trstenjak Olga	Križevci	Zupan Danica	Lipnica
Udovč Milena	Ljubljana	Zupančič Magda	Ljubljana
Urak Majda	Celje	Zupačič Zdenka	Ljubljana
Urbas Sonja	Preserje	Znidarič Draga	Kranj
Varga Štefan	Lendava	Žerovnik Marko	Domžale
Vaupotič Branko	Maribor		
Verbič Mira	Ljubljana		
Vevar Nevenka	Trzin		
Vertot Nelka	Ljubljana		
Velhar Marjan	Maribor		
Vidali Andreja	Ljubljana		
Virant Vladimir	Store		
Vidovič Zlata	Ljubljana		
Vreča Milan	Ljubljana		
Vrišer Igor	Ljubljana		
Vučič Jelka	Ljubljana		
Vujšič Justina	Maribor		
Welott Jelka	Sentilj v Slov. goricah		

72

UDK 911:371.214:373.32/34 = 863

Košak M.
61000 Ljubljana, YU, Pedagoška akademija,
Stari trg 4

ZNAČAJ PRENOVE UČNIH NAČRTOV ZA ZEMLJEPIS V OSNOVNI ŠOLI

Članek govori o popravkih, dopolnilih in prenovi učnega načrta za zemljepis v osnovni šoli. Pomembna novost je izbor tem za dodatni pouk, izbira vsebine, ki učence usmerjajo v spoznavanje domače regije. Med interesnimi dejavnostmi ima posebno mesto geografski krožek. Pripravi učencev na usmerjeno izobraževanje pa služijo fakultativni predmeti.

UDK 911:371.214:373.5 (497.12) = 863

Verbič M.
61000 Ljubljana, YU, Zavod SR Slovenije za
šolstvo, Poljanska 28

GEOGRAFIJA V PROGRAMIH SREDNJEGA USMERJENEGA IZOBRAŽEVANJA V SR SLOVENIJI

Opredeljene so vsebine, obseg in razporeditev, organizacija, načini in pogoji, kako bomo izpeljali vzgojnoizobraževalno delo. Pripravljeni načrt in didaktično gradivo so realni pogoj za praktično vzgojnoizobraževalno delo.

UDK 911:373.5 (497.12 - 16) = 863

Cigler N. YU,
64000 Kranj, Zavod SR Slovenije za šolstvo-
-enota Kranj, Stritarjeva 4

UGOTOVITVE PRVIH SPREMLJAV POUKA GEOGRAFIJE V SVIO NA GORENJSKEM

Spremljali smo pouk geografije v SVIO predvsem zaradi tega, da bi ugotovili, v kakšnih pogojih dela učitelj, kakšna je organizacija in izvedba pouka geografije in kakšna pedagoška dokumentacija.

UDK 911:50 = 863

Brinovec S.
64000 Kranj, YU, Gimnazija, Koroška cesta 13

VLOGA IN POLOŽAJ GEOGRAFIJE PRI NARAVOSLOVNIH DEJAVNOSTIH

Prikazane so naravoslovne dejavnosti in v njih položaj in vloga geografije. Našteti so predlogi za organizacijo naravoslovnih dejavnosti in tudi njihova podrobna razčlenitev. Vse smotre, ki jih postavlja učni načrt za naravoslovne dejavnosti, bo težko realizirati.

73

UDC 911:371.214:373.5 (497.12) = 20

Verbič M.
61000 Ljubljana, YU, Zavod SR Slovenije za šolstvo,
Poljanska 28

GEOGRAPHY IN THE PROGRAMMES OF THE SECONDARY CAREER-ORIENTED EDUCATION IN SLOVENIA

Here are treated contents, extent, arrangement, organization, ways and conditions how to perform the educating work. The prepared plan and didactic subjects are the real condition for the practically - educating work.

UDC 911:371.214:373.32/34 = 20

Kosak M.
61000 Ljubljana, YU, Pedagoška akademija,
Stari trg 4

CHARACTER OF TEACHING PLAN MODERNIZATION FOR GEOGRAPHY IN THE PRIMARY SCHOOL

The article deals with corrections, additions and reforming of teaching plan for geography in the primary school. An important novelty is the choice of themes for the supplementary lessons chosen contents which direct pupils into the recognition of his native region. Among the interest activities the geographic section has a special place. Facultative subjects serve to pupils as preparation for oriented education.

UDK 911:371.214:373.5 = 863

Godnov J.
64000 Kranj, YU, Gimnazija, Koroška cesta 13
REALIZACIJA UČNEGA NAČRTA GEOGRAFIJE V SVIO S POMOČJO DIDAKTIČNEGA KOMPLETA

Prikazuje realizacijo učnega načrta geografije v SVIO. Prikaz je opravljen z dvema učnima pripravama in uporabo didaktičnega kompleta, ki je bil pripravljen hkrati z učbenikom in delovnim zvezkom.

UDK 911:371:379.822 = 863

Črnilec M.
64000 Kranj, YU, Osnovna šola France Prešeren,
Zlato polje

PREDNOST ENOTNEGA PROGRAMA EKSKURZIJ

Prikazana je prednost poenotenja programa ekskurzij na Gorenjskem. Program tudi razčleni in dokaj podrobno opredeli. Tako pripravljene ekskurzije bodo poenotile sistem ogledov in olajšale organizacijo.

UDC 911:50 = 20

Brinovec S.
64000 Kranj, YU, Gimnazija, Koroška cesta 13

ROLE AND STATUS OF GEOGRAPHY IN THE NATURAL SCIENCE ACTIVITIES

Here are demonstrated the natural science activities and the status and role of geography within them. There are given suggestions for organization of natural science activities and their detailed analysis. All the aims, though of in the teaching plan for natural science activities, will be difficult to realize.

UDC 911:373.5 (497.12-16) = 20

Cigler N.
64000 Kranj, YU, Zavod SR Slovenije za šolstvo - enota
Kranj, Stritarjeva 4

ESTABLISHMENTS ON FIRST ATTENDINGS OF GEOGRAPHY TEACHING IN THE SECONDARY CAREER-ORIENTED EDUCATION IN GORENJSKA

We have been following the teaching of geography in the SVIO (common educating basis) mainly to find out the conditions a teacher works in, the organization and performing of the geography teaching and the kind of pedagogic documentation.

UDK 911.371.212:373.32/34:373.5 = 863

Ferjan T.
61000 Ljubljana, YU, Šolski center za blagovni promet,
Poljanska 28-A
GEOGRAFIJA IN UČENCI NA PREHODU IZ OSNOVNE ŠOLE V USMERJENO IZOBRAŽEVANJE

Avtorica razloži sondno anketo, ki jo je izvedla v prvem letniku usmerjenega izobraževanja, da bi ugotovila znanje zemljepisa in glavne pomanjkljivosti (vrzeli).

UDK 551:373.5 = 863

Buser S.
61000 Ljubljana, YU, Geološki zavod Ljubljana,
Dimičeva 16

GEOLOGIJA V SREDNJEM USMERJENEM IZOBRAŽEVANJU

Obvešča o pouku geologije v usmerjenem izobraževanju in programu zanj. Seznanja pa tudi z možnostjo, da geologijo uporabimo kot pomoč pri organizaciji naravnoslovnih dni.

UDC 911:371:379.822 = 20

Črnilec M.
64000 Kranj, YU, Osnovna šola France Prešeren,
Zlato polje

ADVANTAGE OF UNIFIED PROGRAMME OF
EXCURSIONS IN GORENJSKA

The article shows us the advantages of the unified programme of excursions in Gorenjska. The programme is analysed and detailed Excursions like these will unify the system of visits and facilitate the organization.

UDC 551:373.5 = 20

Buser S.
61000 Ljubljana, YU, Geološki zavod Ljubljana,
Dimičeva 16

GEOLOGY IN THE SECONDARY CARIER-ORIENTED
EDUCATION

The article informs us about geology in the Secondary Carier-Oriented Education and its programme. It informs us also of the possibility for geology to be used as aid at organizing the natural science days.

76

UDC 911:371.214:373.5 = 20

Godnov J.
64000 Kranj, YU, Gimnazija, Koroška cesta 13

REALIZATION OF GEOGRAPHY TEACHING IN THE
SECONDARY CARIER-ORIENTED EDUCATION OF
DIDACTIC COMPLETE

We meet with the realization of the geography teaching plan in the SVIO. The demonstration offers us two preparations, the use of didactic complete which was given with the teaching book and work book at the same time.

UDC 911:371.212:373.32/34:373.5 = 20

Ferjan T.
61000 Ljubljana, YU, Šolski center za blagovni promet,
Poljanska 28-A

GEOGRAPHY AND PUPILS IN THE PERIOD OF TRANSITION
FROM PRIMARY SCHOOL TO ORIENTED EDUCATION

The author explains the probe enquette which was performed in the first year of oriented education to find out the knowledge of geography and main deficiencies.

